XIV. ÉVFOLYAM. 3. SZÁM. Megjelenik minden hó 1-én. 1934. NOVEMBER

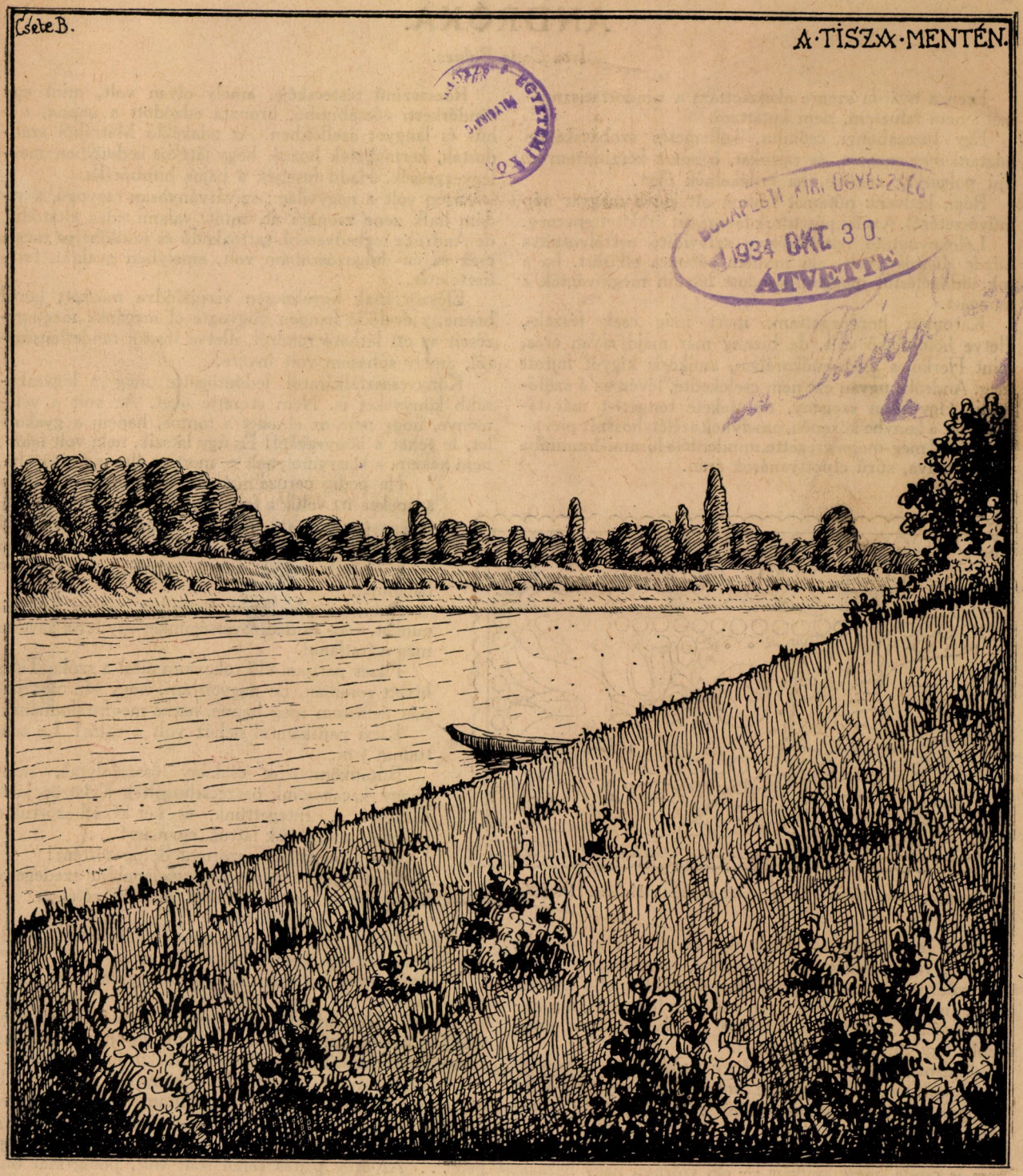

BUDAPESTI KIR. ÜGYÉSZSÉG
1934 OKT. 30
ÁTVETTE

IFJÚ POLGÁROK LAPJA

A POLGÁRI FIÚ- ÉS LEÁNYISKOLAI TANULÓK GYAKORLATI IRÁNYÚ FOLYÓIRATA

Felelős szerkesztő: SIKLAKI ISTVÁN

ANDRÓKA.

Írta *Csete Balázs.*

Ezen a nyáron szegre akasztottam a vándortarisznyámat: nem faluztam, nem kutattam.

Egy füzesabonyi csöndes, kellemetes szobácskában húztam meg magam, és rajzokat, írásokat készítettem az ifjú polgárkák részére, ha érdekelnék őket.

Régi, kedvenc nótámat fújtam ott is: a magyar nép művészetéről. A zalai pásztorok faragásait örökítettem meg.

Léleknyugtató remeteségem szívvidító osztályostársa *Lázár Andróka* volt, aki minden sétámra elkísért, ha a sok üldögéléstől meggombásodott lábaim megkívánták a mozgást.

Karomon hordozgattam, mert még csak fészek-, illetve bölcsőlakó volt, de bizony már majd olyan erős, mint Herkules csecsemőkorában, amikoris kígyót fojtott meg. Andróka ugyan ezt nem cselekedte, lévén az ő szülőföldje kígyókban szegény, de «fekete tenger»-t már támasztott a konyha közepén, amelynek szélét-hosszát pici lábacskáival meg-megméregette, mindenféle himmi-hummiba kapaszkodva, sűrű elpottyanások árán.

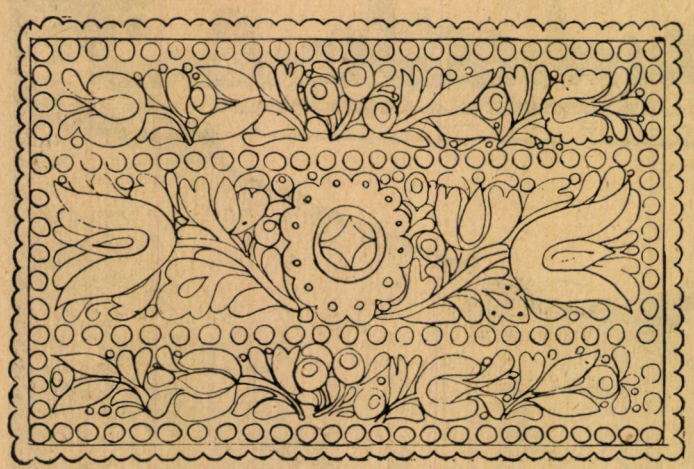

Felsőmagyarországi hímzés. Eredeti után rajzolta: Hollóné Hatos Kornélia.

Ez a tengertámasztó csoda úgy történt, hogy picurka kezével, vagy talán csak a kisujjával, felbillentette a tele vizesvödröt. Egyszeriben dagályos ár öntötte el a konyha felét, amelyben Andróka vígan paskolva lubickolt, anyácskája kacagó rémületére. Elvégre is: kánikulában mindenki úgy fürdik, ahogy teheti.

Andróka nyíladozó értelmének érdeklődési köre korlátlan volt. Kezébe szerette volna venni a Hold-kiflit csakúgy, mint zsebórámat csöpp szájacskájába, s mivel nem fért bele, haragosan megdádázta.

Értelme és testecskéje szemlátomást fejlődött. De nem is csoda, mert apukája — aki szörnyű nagy házakat épít Pesten, a saját kezével, csekélyke napszámba, s akinek féltve őrzött, drága szemefénye a fiacskája — nem szereti úgy a borocskát, mint Andróka az anyatejecskét, amelyet szürcsölő kéjjel szívott magába, naponta tán százszor is, s ilyenkor valóban úgy csüggött anyácskáján, mint gyümölcs a fán, s édesdeden elszenderedett.

Ébredését libapásztor-Piroska nénjével együtt versengve lestük, hogy ki ragadja ki hamarább a bölcsőből, s melyikünk karján ruccan ki a nagyvilágba a hűvös, homályos szobácskából, hogy a nyár tündöklése, millió színe, tengerszépsége belemártakozzék szüntelenül nevető, okos szemecskéjébe, s hogy a titokzatos élethatások érleljék lelkecskéjét.

Rózsaszínű testecskéje, amely olyan volt, mint egy tündérkerti rózsabimbó, bronzra edződött a napon, s a hűs és langyos szellőkben. Az odakéklő Mátrából szálldostak, keringőztek hozzá, hogy játékos kedvükben meglegyezgessék. Hadd feseljék a bájos bimbócska.

Szép volt a nagyvilág: szivárványosan ragyogó, s vidám halk zene zsongta át, mint valami édes altatódal, de Andróka legkedvesebb tartózkodó és üdülőhelye mégis csak az én dolgozószobám volt, amelyben gyakran tette tiszteletét.

Először csak figyelmesen vizsgálódva mászott körül benne, s évelődő hangon gügyögte el magának megjegyzéseit az ott látható rendről, illetve «festői rendetlenség»-ről, amely sohasem volt ínyére.

Könyvesasztalkámról ledöntögette még a legvaskosabb könyveket is. Nem szerette őket. Az volt a véleménye, hogy nem az elmélet a fontos, hanem a gyakorlat, le tehát a könyvekkel! És úgy látszik, neki volt igaza, nem nekem, a könyvmolynak — mert az élet is őt igazolja.

Ha pedig ceruzáimat megkaparinthatta, olyan szépeket írt velük a fehér falra, hogy engem a féltékenység gyötört. Bizony mondom nektek, ifjú polgárkák, hogy még az egyiptomi hieroglifáknál is különbek voltak fürge kezecskéjének ákombákomjai.

Szép, csöndes nyári életünket, meleg barátságunkat, véd- és dacszövetségünket egy levél zavarta meg váratlanul.

Füzes partjain élő rokonaim által a szőke Tisza hívott soraiban, de nagyon ám, hogy vén csontjaimat áztassam meg benne, hátha megfiatalodnának.

Kicsi pajtikámtól nehéz volt a válás! Le sem tudom írni.

Búcsúkönnyeink csakúgy összefolytak, mint ahogy kacagásaink összecsilingeltek a közös játékokban!... Integettünk, és két kézzel szórtuk a puszikat, amíg csak láttuk egymást!...

Amíg odajártam, szörnyű dolog történt!

Andróka gyorsabban, nyugtalanabbul szedegette lábacskáit a himmi-hummik melletti sétákon.

Valakit keresett talán?...

S így történt, hogy egyszer nagyot esett! Sikoltva terült el a földön, és drága, kedves fejecskéjét vér borította el!...

Percről-percre betegebb lett, s forró parázsként tüzelt testecskéje.

Gyötrő lázában elhagyott szobám felé nyujtogatta esengve karocskáit. Anyácskája kinyitotta ajtaját. Riadtan remegő mókuskaként vizsgálódott köröskörül... Senki!...

Asztalomon ott porosodtak a könyvek, de nem ült ott senki!... Az ablaknál sem álltam, ahol kacarászva sokat hapuccáztunk... Ágyamban sem lustálkodtam, ahol nevető puszikákkal kívántunk egymásnak jó reggelt... Az öreg pajtás sehol sem volt, pedig már búcsúzni kellett volna tőle... sürgősen!...

Leejtette sebzett fejecskéjét, mint a halálosan talált madárka, s visszakívánkozott a bölcsőjébe.

Egy kicsinyég csöndesen pihegett, majd újabb belső sürgetésekre, s rejtelmes távoli üzenetekre, felerőlködött és rákönyökölt bölcsője oldalára...

Bágyadt mosolygással — mint amilyen a hanyatló napé — nézte a konyhában foglalatoskodó és nyugtalanul sírdogáló anyácskáját...

Nézte, nézte, néma búcsúzással, s aztán visszahanyatlott párnácskájára, hogy még egyszer csöndes földi álomba merüljön — ha lehet!...

Ó, de nem lehetett!...

Újult erővel törtek rá a lázrohamok és az elviselhetetlen fájdalmak! Az Élet nevelő csókjaitól igéretesen feslő rózsabimbócskára halálos féregként kúszott rá a gyilkos seb!... Megölte!...

Meg kellett válni az anyatejecskétől... a családjáért távol küzködő apukától... leánytestvérkéitől... a ringó bölcsőtől... a napraforgóktól, amelyeknek szirmait édesen bugyborékoló nevetéssel, pajzánul tépdeste... a kukoricástól, amelybe olyan tágranyíltszemű csodálkozással hatoltunk mind beljebb, mintha rejtelmes őserdők lennének!... Meg kellett válni a nyári napok forró sugárzásától, és a hűs alkonyatok aranyos, bíboros borújától!... Mindentől!... A hűtlenül elszökött öreg pajtástól is, aki pedig, hej, csak a jó Istennek vallotta meg, hogy milyen derék valaki-magyart szeretett volna nevelni kis pajtásából, a jó szülőkkel együtt!...

Az öreg pajtás a koporsóban aluvó angyalkára borulva siratta meg komoly tervei gyors múlását, szép álmai elröppenését!...

Angyalka anyácskája pedig megtört szívvel kérte a földi világból már régen elköltözött, ismeretlen nagyapót, hogy az örök útjára elindult kicsi unokáját várja majd a mennyország kapujánál, és vezérelje az égi mezőkön, hogy el ne tévelyedjen!... Fogja szárnya alá, hogy ne legyen ott sem árva bolyongó, és vezesse az örök irgalmú Isten színe elé, aki jobbnak tartotta, hogy magához szólítsa, angyalseregébe, mintsem, hogy idelenn hagyja az örök siralmak völgyében... ki tudja, milyen veszedelmek és szenvedések martalékául!...

...Várta-e?... Találkoztak-e?...

És most már merre jár az az ártatlan, röpke életében is sokat szenvedett lelkecske?... Ó, Istenkém, hova lett, mi lett belőle?...

Talán a végtelen Mindenségben tündöklő égi sugár?.. Az, bizonyosan az, és játszani fog még sokat anyukája, apukája szemén és melengetőn, vígasztalón cirógatja meg sebzetten sírdogáló szívüket!... Úgy lesz, úgy!...

— «Óh, majd ha csendes, tiszta éjeken
Föltűnnek a dicső csillagzatok,
Eljősz-e áldást hozni kedvesidre?
Eljősz-e álmaikhoz éjfelenként,
Hogy ég nyugalmát terjeszd rájok is?
Óh, jőjj, ölelgesd kis testvéridet:
Orcáikat csókdossa szellemed;
S amely napok tetőled elmaradtak,
Add a szüléknek vissza. Ők együtt
Éljék le megszakasztott éltedet,
És míg porodra hintenek virágot,
Lebegj te őrző angyalként fölöttük!...»

Te kicsi kis letört magyar bimbócska, aki árpádházi magyar királyok nevét is viselted, Te, hanyatló életemre hullott legtündöklőbb sugárka, soha nem feledő szeretettel s szent emlékezéssel kiáltom én is utánad: Köszönöm Neked a mi rövid, de meghatóan szép barátságunkat!... Isten Veled, Andróka!...

Halottak napjára...

Csendesen permetez az őszi eső. Mégegyszer — utoljára megöntözi a kertek virágait, azután márcsak egy-egy bimbóban maradt krizantémum jelzi, hogy — itt is élet volt.

A temető ünnepi ruhát ölt. Virágba öltöztette a szeretet és emlékezés. Fényes márvány, düledező fakeresztek mellett csöndes sóhajtással áll az élő. Itt édesanya — ott apró gyerekkezek, amott testvér — szülő — öregember — jóbarát — tisztelő — gyujtják meg a szeretet, az emlékezés gyertyáit a sírokon, és belevilágítanak a temető nehéz virágillatú — fájó csendjébe.

Hatalmas márványtábla kopottas aranybetűi előtt lehajtott fejű — szomorú emberek. Nekik nincs fakeresztjük, amire ráhajolva beszélgethetnének a halottal; nekik nincs sírhantjuk, amit kivirágozhatnának, kivilágíthatnának!

Az ő halottjaik fejfa nélkül feküsznek a Kárpátokon — Doberdón — a Piave medrében.

Apró mécsesek kerülnek a márványtábla elé, — nőnek a lángocskák — lobogva fényesen, mindig magasabbra; bevilágítják beborult — szomorú — magyar egünket. Elvilágítanak a névtelen — a fejfanélküli sírokhoz, s izenetet visznek:

— Izen a magyar fájdalom — a magyar könny! Virágot nem tudunk hinteni sírotokra, de imádsággal koszorúzzuk drága neveiteknek sokezermillió betűjét.

Nem vagytok egyedül Halottak napján.

Királyné Jászai Gizi.

Modern díványpárna-terv. Élénk színű gyapjúfonallal dolgozzunk. Tervezte: Szini Zoltán.

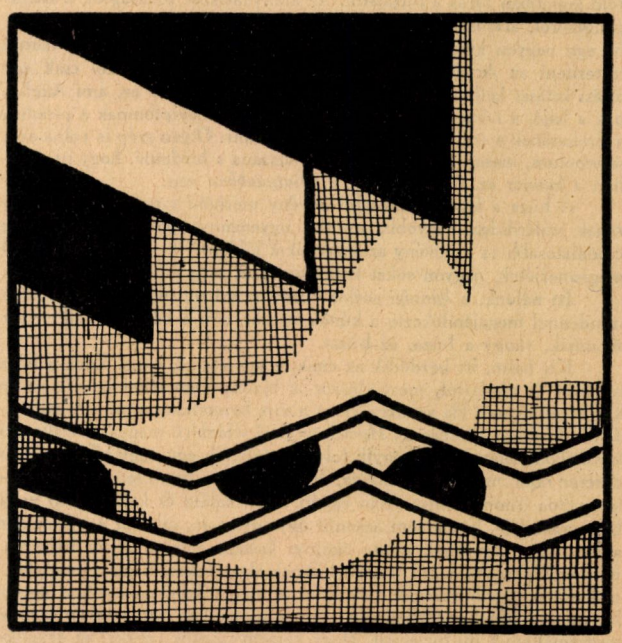

A modern díványpárnák kidolgozásához eleven, tiszta színű fonalakat alkalmazzunk. A díványpárna foltjait színes posztóból, selyemből is kivághatjuk. (Rátét munka.) Tervezte: Szini Zoltán.

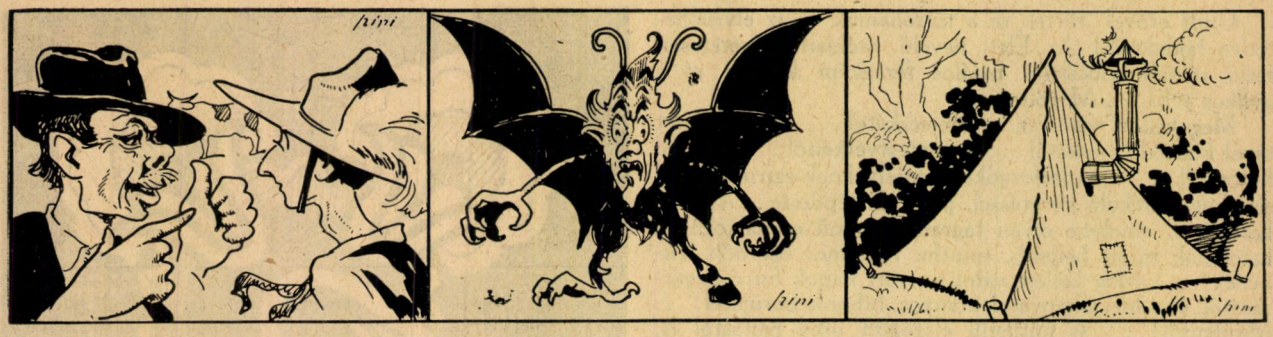

A 95-ös «*Lehel*» cserkészcsapat beszámolója a diósjenői táborozás jelentős eseményeiről. 1. Cserkész: Mennyi tejet ad ez a tehén, bácsi? Gazda: 10 litert. Cserkész: Hány litert adnak el belőle? Gazda: 6 litert magunk iszunk meg, és 20 litert eladunk a cserkészeknek... 2. Az ujonc cserkész álma az éjjeli őrségváltás után. 3. Az esős, hideg napokban a kényes természetűek így szerették volna átalakítani a cserkészsátrakat.

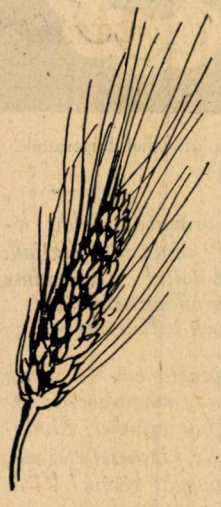

A BÚZA ÉRTÉKE.

Írta *Turcsányi István.*

Kedves kis tanítványok, a legmagyarabb iskolának növendékei! Nem a tanári katedráról szólok most hozzátok, hanem legkedvesebb lapotok hasábjain, ha a szerkesztő édesapátok ezt helyesnek tartja.

Nem valami tudományos dologról szólok, de olyan valamiről, ami több, mint tudomány, több, mint ismeret. Nem tudomány, hanem templomi ének, de még ez sem: *imádság.* Hallgassátok úgy, mint a legszentebb zsoltárt, összetett kezekkel, a virágos mezők termékeny hallgatagságával, a magyar feltámadásban való hittel.

Régen mesélik és hiszik ezen a földön, hogy a búzával áll vagy bukik ez az ország, a mi Magyarországunk, a magyar nép ezeréves földje. Ha képletes is ez a gondolat, valójában a legteljesebb valóság. Itt tényleg a búzától függ a legjobban a megélhetés, az, hogy iskolába jártok, az, hogy hinni tudunk mi idősebbek a ti jobb sorsotokban.

Sok mindenről ismerik ezt az országot külföldön, de a magyar föld legjobban híres a búzájáról. Az aranykalászos rónaságról, a kaszapengéséről, acélosan kemény búzájáról. Én meg azt is hozzámondom, ha egy nagyon kiváló szobrászművész egy szimbólummal meg akarná testesíteni az Árpád-ivadékok földjét, akkor ihletett kézzel csak egy óriási kalászt kellene formálnia, mert nekünk a kalász az, ami Angliának a hajó, a németeknek az egyesület, a régi Egyiptomnak a piramis, a Szaharának a szamum, a japánoknak a papír. Olyan szép is volna ez a szimbólum, messze, országokontúlra látszana s hirdetné, hogy itt valóban a kenyér az élet, ahogyan a *Miatyánkban* van.

A búza a legcsodálatosabb növény mérnöki szempontból, a szárának szilárdsága nagyobb, mintha ugyanannyi acélból volna. Még csodálatosabb ez a növény azoknak, akik jól ismerik. Hogy azonban jól megismerjétek, nagyon sokat kell tanulni és még jobban kell szeretni.

Itt nálunk, a *kúnsági* acélos búzát termő rónán, mivel a jó Isten mindennel megajándékozta a kúnok földjét, ami a búzának kell — azt mondják, «hogy a búza, az búza».

Kis fiaim, itt kezdődik az ének, e kis írásnak címe. Ének a búza titkairól és csodáiról, mert először is bizony nem lehet igazuk az én kún atyámfiainak. Ha valaha elvezet a sors benneteket a m. kir. gabona- és lisztkísérleti állomásra: *Hankóczy Jenő* világhírű magyar búzakutató bűvészkonyhájára, ott az egyik folyosón találtok egy nagy táblát, egyéb nincsen rajta, mint búza és búza, illetve hirtelen írtam le, mert így kellett volna írnom: nincs ottan egyéb, mint kalász és kalász. Van vagy háromszáz féle. Egyik sem hasonlít úgy egymásra, mint az egyik madár a másikhoz. Egyiknek szinte ökölnyi kalásza van, a másik bajuszos, mint egy marcona harcfi, a harmadiknak olyan fekete bajusza van, akárcsak egy honvédhuszárnak, van olyan is, mely inkább az árpához hasonlít, mint a búzához. Mikor én először megláttam ezt a táblát, szinte megsajnáltam a mi búzánkat. Hogy versenyezhetne ezekkel az óriásokkal a magyar búza. Nagy tehát a búzafajták között a verseny.

De a mi búzánk az elsők között van. S a ti feladatotok, hogy mindig az elsők között legyen.

Hallottatok-e már valamit a *minőségbúzáról?* Hála Istennek a magyar búza minősége a legjobbak között van. Mert a búzaféleségek között sem a nagyság a döntő, hanem a belső érték. Tavaly volt Csikágóban egy búzaverseny. E versenyen a híres «Manitóba I»-el versenyzett egy magyar búzafaj, a «Bánkúti 1201»-es. Nem tudom, ismerős-e ez a név előttetek, ha nem, akkor írjátok le százszor és ezerszer ezt a nevet. Tanuljátok meg, mert e búzafaj magyar becsületet mentett meg. Akkor, mikor a magyar búza hírnevét megtépázták, akkor győzött a versenyen: belőle készítették a legjobb süteményt, legjobb volt a kereskedő, a malom, a pék szempontjából. Így a gazdájának is legjobb lehet. Igaz-e?

Az egyik kis növendékemnek beszéltem erről a nagy eseményről. Megmutattam a győztes búza egyik kúnföldben termett ivadékát. A kis növendékem akkor nem látta a különbséget az elébe tett búzák között. A nyakas kis *Talmácsi* gyerek pedig egyenesen azt mondta, hogy nincs ezek között különbség, de így beszél *Halász Ottóka* is, meg *Krausz Gyula*, pedig ő szereti a számtant és gabonakereskedőnek készül. (Leírom nektek azonban, hogy a helyzet megváltozott, már kétszer rendeztünk Kúnszentmártonban búzaversenyt s már ismerik a búzafajtákat.)

A jó búza, gyerekek, kemény, a héja vékony, a színe piros, ha átharapjátok nem fehér, hanem lilás és üveges törésű. A rossz búza legtöbbször inkább nagyszemű, durva, vastaghéjú, nem piros, átharapva fehér és lisztes. Legfontosabb azonban, ha a búzában lévő sikér sok és jó. Vegyetek csak a kezetekbe egy marék lisztet, öntsetek hozzá annyi vizet, hogy jó kemény tészta legyen belőle, aztán vegyetek egy tálba vizet s a tésztát nyomkodjátok a vízben. Azonnal látjátok, hogy a víz zavaros lesz. Ha már egészen tejszerű, akkor új vizet vegyetek s ismét gyúrjátok benne a tésztát. Egyszer csak a víz már tiszta marad. De marad a kezetekben egy kevés anyag, mely gumiszerű, nyúlós. Ez a megmaradt rész a *sikér.* A sikért most próbáljátok nyujtani, húzni. *A jó búza sikérje elnyujtható.*

A minőségbúzák: a Bánkúti 1201-es, 1205-ös, Székács 1055-ös és a tiszavidéki ősbúza jó és sok sikért ad. Csak ilyen kipróbált búzát volna szabad a magyar földön vetni.

Kérdő szemekkel néztek rám? Azért, mert külföldnek csak azért kell idegen búza, hogy a saját búzájukat javítsák. A mi búzánk ezért kell. Nekünk le kell győzni a Manitóba I-et, a feketeszakállú és ánizsos szagú Algiri és minden búzát, mert a magyar élet a búzával áll vagy bukik. Megírom még azt is, hogy a búzavizsgálati módszerek úttörője is Magyarország ugyanúgy, mint az őrléstudomány is Magyarországból indult ki. A magyar lisztkísérleti állomás tudós feltalálója: *Hankóczy Jenő* készíti most a híres «Farinográfot», mivel már az egész világon vizsgálják a búzát. Ott dolgozik a fiatal *Tibor dr., Lázár István, Rauch Pál.* Ezer féle masina csűri-faggatja a búzát, aminek eredménye lett a világ legjobb búzája a *Bánkúti* búza. *Baross László* termelte ezt a híres búzát ki.

És mi ebben az ének? Azt kérdezitek tőlem. Az ének az, hogy majd ti fogjátok a belátás után kiharcolni azt, hogy ezen a földön mindenből a legjobbat termeljék. A ti fiatal és fogékony lelketek segít lerázni a közönyt, amivel a mi szegény elfáradt öregjeink fogadják az ilyen kérdéseket. Mert nehéz ám, fiaim, a haladás a fáradt embereknek. Nehéz harcokat kell megvívni az *egységes minőségi termelésért.* Titeket akarlak befogni ebbe a munkába. A búzánál csak kezdtük.

A búza éneke: a cselekedet. Tegyetek egy kevés kísérletet a Bánkúti búzával és megkezdődik a dicsőséges ének a kenyéren keresztül a magyar feltámadásért.

Kis történet a kocsiról.

Előttem egy régi és egy mostani fényképfelvétel a budapesti Váci-utcáról. Eltünődöm rajtuk. Leteszem szépen. Gondolataim azonban eleven életet adnak a képek merev, mozdulatlan látnivalóinak. Egy évtizedes verseny menete játszódik le az agyamban egy-két másodperc alatt. A verseny két ellenfele a lovaskocsi és a gépkocsi (az autó). A régi képen a lovaskocsi vetélytársa még nem is látható. Az új fényképfelvételről pedig a lovaskocsi hiányzik. Még mutató sem akad belőle. Hol van az egyikről az autó, hová lett a másikról a kocsi? A végleges győzelem — úgy látszik — az autóé. Legalábbis a Váci-utcán. De nincsen így ez a falun. Az autó győzelméhez nagyon jó út is kell. S míg mindenütt a Váci-utcához hasonló jó utak nem lesznek, addig a lovaskocsi meg fog maradni az autó mellett. Így van remény még hosszú-hosszú — meg sem lehet mondani, milyen hosszú — időn át magunk között látni a lovaskocsit, mint közlekedési eszközt. Nem is baj. Sokáig fogja hírdetni a magyar dicsőséget. Mert bizony a kocsihoz is fűződik egy magyar győzelem. Éles magyar elme is részese annak a mai, kényelmes jó hintónak.

Igaz, hogy kiveszőfélben van, azért mégis büszkén mondok el róla egy régi igaz történetet.

Mi magunk sem sokan tudjuk — pedig így van — hogy a kocsi Magyarországból indult hódító útjára. A komárommegyei Kós községben használtak legelőször személyszállításra kényelmes kocsikat. Ezt úgy kell értenünk, hogy voltak addig is kocsik, de kényelmes utazásra senkisem használta. Nem is lehetett az akkori rossz utakon. Kóson sem rugós kocsikat készítettek, hanem szíjakon függő, a kerekeken himbálózó kényelmes batárokat. Innen is kapta a községről — állítólag — a «kocsi» elnevezést. Innen vitték szét egész Európába.

A krónikák szerint 1568-ban Vilmos bajor herceg esküvője napján nejének ilyen kocsit ajándékozott.

Mégis megtörtént «nemtudomnevű» magyar községtől nem messze ez a kis esemény. Egy régi magyar földesúr kocsija eltörött a feneketlen sáros útban. Tovább menni nem tudott. Egy kocsikészítő mester akart rajta segíteni a közeli községből, de a földesúr nagyon kételkedve hallgatta a mester szavát. —«Hát tudná maga ezt a kocsit kijavítani? — Mert ilyent nálunk Magyarországon nem tudnak ám csinálni. Ilyet csak Bécsben lehet kapni, ez is onnan van! — mondja a földesúr.» A szerény mester önérzete erre már aztán egészen tótágast állt. Hirtelen lekapja a kocsi kerekét, odamutat a kocsinak egy elrejtett zugában látható felírásra. — Csodák csodája! — Ott volt a mester neve, a kocsi készítésének ideje. Szépen, kereken, magyarul. «Én csináltam azt nagyuram, az utolsó porcikájáig! — szólt oda, de csak úgy félvállról, a mester.»

Hogyan jut a levél Angliából Indiába?

Szeretnék mondani valamit a magyar postáról. Inkább egy kis történetet. Majd beszél az helyettem is. Budapestre küldtem egyszer vidékről levelet. Megcímeztem, feladót is írtam annak rendje és módja szerint, csak éppen az utcát, a házszámot felejtettem el róla. A póstaláda rejtett mélyében volt már az én levelem, amikor emlékembe villant a címzés hiányossága. — Nem baj! — gondoltam. — Majd visszajön a feladó címére. És nem jött.

A millió ismeretlen ember között megkapta egyetlenegy, az éppolyan ismeretlen címzett.

Nem is emlékszem, hogy ne kaptam volna meg a levelet, amit nekem írtak, de olyanra sem, amit én írtam másnak és elkallódott. Pedig milyen özönét szállítja a leveleknek nap-nap mellett a pósta! Magyarországon 1850-ben a pósta összes forgalma 1.150,000 drb, 1890-ben 2.370,000, 1900-ban 4.870,000, 1930-ban már csak a közönséges levél 34.453,000, hát még a többi hol van?

A vonatokhoz külön póstakocsit ragasztanak a póstaküldemények számára. Sok helyen oly nagy a forgalom, hogy nem ritkán külön póstavonatot indítanak. Londonból például hetenként kétszer indul különvonat az India felé irányuló pósta szállítására. De így van ez Hamburg és Berlin között is. És mégsem ebben van az érdekessége az indiai póstának. Különleges módon háromszor vonattal, háromszor hajóval utazik a levél, amíg Londonból Indiába érkezik. Első pillanatra érthetetlen, mert hiszen egyenesen hajóval is mehetne.

Könnyű a magyarázat. A tenger a legolcsóbb közlekedési út. Pontos mérések is igazolják. Egy ló síkterületen 1.6, síkvasúton 15, állóvizen 60—100 tonnát képes vontatni ugyanolyan sebességgel. Vizen egyszerre nagyon sokat lehet könnyen szállítani. Ezért olcsó a vízi szállítás. Igaz, hogy nem a leggyorsabb. A vasút sokkal gyorsabb.

Az árunak olcsó szállítási eszköz kell. Legalkalmasabb neki a hajó. A hír gyors szárnyon jár. A pósta és az ember kiválasztja a leggyorsabb eszközt. Ki is használja, amíg tudja. Az árukat szállító hajó például bemegy a szárazföld belsejébe is a folyók öblein át, hogy minél több utat vizen tegyen meg az áru. A személy- és póstaszállító hajó ellenkezőleg. Minél hamarabb lerakja magáról utasait a szárazföld legmesszebb kinyúló félszigetein. Gyorsabb járatú eszközre bízza a szállítás feladatát.

Ebben van a titka az indiai pósta különleges útjának.

Londonból indul vonattal, Doverből hajóval átmegy a csatornán, Calaisban köt ki. Innen vonattal Brindisiig (Olaszország), tovább tengeren Alexandriáig. Különvonattal Szuezbe. Hajóval ér végre Bombaybe.

Kövessük a térképen, a hajók betartják-e a szabályt?

Zolnay Aladár.

A kis fenyő és a dudva.

A kis fenyő mellé került a dudva magja. Gyökeret eresztett, majd a tavaszi meleg napfényen életre kelt, s kidugva fejét a földből, mély tisztelettel nézte a mellette zöldelő fenyőfácskát. Mondott néki szépeket, nagyokat, de mindezekre a fenyőfácska mitsem szólt. A dudva nőtt, mégpedig rohamosan. Már-már elérte a fenyőfácska magasságát, s amikor egyik napon a hóna alján érezte a fenyőfácskát, megvetőleg, büszkén nézte végig. Gúnyolódva szólt neki:

— Azt hittem, te a nagyokhoz tartozol, s most veszem észre, hogy eltörpültél mellettem . . .

A dudva még nőtt valamelyest, de ősz felé ijedten vette észre, hogy fogy, kisebbedik, sőt egy szeles, őszi napon már nem bírta gyenge lába: a földre bukott. A fenyőfácska részvéttel szólt a haldoklóhoz:

— Amikor gúnyoltál, nem szóltam semmit; tudtam sorsodat: nagyon gyorsan nőttél, gyorsan pusztultál el . . .

A 95-ös «*Lehel*» cserkészcsapat beszámolója a diósjenői táborozás «jelentős» eseményeiről: 1. A tábor kedvencei. 2. Az éjjeli őrség látomása . . . 3. Aki nem hitte el a szakácsnak, hogy mákostésztát főzött ebédre.

AZ ŐSEMBER KÜZDELMEI.

Irta *Hunyady Béla.* (Folytatás.)

Kaparókés.

Nézzük meg közelebbről az ősember első szerszámát, a kaparókést.

Amióta ruhát viselt az ember, okvetlenül ismernie kellett ezt a szerszámot. E nélkül nem lehetett a bőrt kikészíteni. És mi volt ez a kaparókés? Kovakőből hasított, marokba fogható kőszilánk. Egyenetlenségét, a kezet sértő dudorodásait az ősember lekalapálgatta valami keményebb kődarabbal, és egyik szélét élesre kopácsolta, pattintgatta. A tudósok egybehangzó véleménye szerint ez volt a legrégibb kőszerszám.

Békességben is folyt volna a munka a barlang körül, ha az apróság nem csap olyan éktelen zsivajt. Hát bizony az ősgyerek is nagyon lármás portéka volt. Az egyik mindenáron a barlangnyílás fölé tűzött szarvasagancsot szerette volna megkaparintani. Mivel nem érte el, sikongatni kezdett.

— Ne visíts! — csitította az anyja, és hogy megbékítse, egy gömbölyű kavicsot nyomott a markába.

A mamák még el sem nadrágolhatták csintalan nebulóikat, mert abban a korban még hírét sem hallották a nadrágnak.

Savoyai Jenő herceg szobra a királyi vár kertjében. Róna József szoborműve.

Még jó, hogy a nagyobbja künn járt az erdőn.

Azok csak délután jöttek haza nagy lármával. Egy kamaszfiú volt a vezérük. Nagyon büszkén lépdelt a csapat előtt. Kész vadásznak tartotta már magát, mivelhogy volt egy saját gyártmányú rozoga kőkése. A többinek csak bot volt a kezében. Nem csoda, hogy olyan nagy garral jöttek, mert zsákmány volt bőviben. Diadalmasan mutogatták a vékony vesszőkre fűzött gyíkokat, kígyókat, meg békákat. A lányok meg erdei virágot hoztak.

Biz' ezek megszerezték a mai napra való eleséget. Nem is éheztek, míg hüllőféle akadt az erdőn. És miért lett volna válogatósabb a százezer év előtti ősember a mai ausztráliai bennszülöttnél, aki az ilyesféle eledelt még mostanság is kiváló csemegének tartja?

És még ennek a hitvány eledelnek a megszerzése is veszedelemmel járt. A kígyók közt sok mérges is akadt. Ezeknek a felismerése volt az ősgyerek első abc-je. Ügyesen sujtotta botjával agyon, még mielőtt közelébe ért volna. De azért sok gyereket, embert martak halálra ezek a veszedelmes férgek. Pár napja is szomorúan végződött egy ilyen kirándulás. Egy undok vipera megmarta az egyik fiúcskát. Egyet sikoltott, nehányat vergődött, és vége volt szegénynek.

Hanem a mai nap jól sikerült. Az éhes, fáradt gyerekek nem győzték kivárni a hazatérő vadászokat. Egymás után bújtak be a kígyók, békák azon a lyukon, ahonnan nincs többé visszatérés.

Egyik kis fiú sikongva kapkodott egy kövér zöldgyík után.

— Adjál, adjál! — kiáltozta kezét nyujtogatva a jó falat után.

Ebben a pillanatban hangzott fel az erdőn a visszatérő vadászok kurjantása.

Asszonyok, gyerekek örvendezve rohantak az ösvény felé. Volt okuk a nagy örömre. Egy lábánál összekötött őstulkot cipletek egy hatalmas dorongon a fáradt vadászok.

Erre a vadra visszafeléjövet akadtak rá az egyik csalóveremben. Tökéletlen fegyvere mellett bizony felkophatott volna az ősember álla, ha ravasz furfanggal nem gondoskodik magáról. De hát többet ésszel, mint erővel.

Alkalmas helyeken gödröket ásott. Tetejüket befödte száraz ággal, korhadt levéllel. Valami csalétket is tett a betakart verem fölé, mely odacsalogatta a vadat.

Hanem az öregasszony mindjárt észrevette, hogy legkisebb fia hiányzik.

— Hol van? Hol van? — kérdezte rosszat sejtve.

Az öreg vadász adta meg rá a feleletet. Jobb tenyerébe hajtotta a fejét, és egy könny pottyant ki szeméből. Ez jelképezte az örök alvást, a halált.

Lett erre nagy sírás-rívás. A meghalt fiú anyja haját tépte, arcát marcangolta nagy fájdalmában. Már a harmadik fia esett el az élettel való nehéz küzdelemben.

De az éhség még a szomorúság fölött is győzedelmeskedett.

Előkerültek a bőrövekből a pengealakú, hegyes kovaszilánkok, melyekkel felbontották a vadat. Bőrét lefejtették, beleit kidobták, aztán nekifogtak az evésnek. Nem is evés volt ez, hanem mohó falás. Kovakéseikkel hasogatták ki a nyers húst. Kezükön, arcukon végigcsorgott a vér, szemük csillogott a falánkságtól. Tépték, marcangolták a nyers húst. Hatalmasan fejlett állkapcsuk szinte zörgött, fogaik csattogva verődtek össze.

A gyomrottöltő falatozás után rákerült a sor a csemegére is. Ne gondoljunk itt semmiféle ínycsiklandozó eledelre. A csontvelő volt az ősember legkedvesebb nya-

lánksága. Lassú, piszmogó munka árán jutottak csak hozzá, egy kiválóan használható szerszámnak, a szakócának, a segítségével.

A szakóca már egy gondosan pattintgatott, mandulaalakúra formált kődarab volt. Mint afféle tökéletesebb kőeszköz, csak évezredek multán követte a kezdetleges ősszerszámot, a kaparót, meg a kőkéseket. Többnyire kovából, vagy más, könnyen hasadó kőből készítették.

Hegyes végével az egyik ősember ügyesen hasogatta fel a vékonyabb velőscsontokat. A másik meg a boldogabb végével addig ütögetett egy vastagabb lábszárcsontot, míg fel nem repedt. Amolyan mindenesszerszám fajta volt a szakóca, melynek hegyesebb végét pedig ütésre használták.

Ez az élvezetet nyujtó munka foglalta el az ősemberek apraját-nagyját. A gyerekek az apróbb csontokkal bíbelődtek, vagy felszedték, kikapargatták az eldobott csontokat. Észre sem vették, hogy leszállt már a szürkület. Csak mikor a cincogó denevérek már ott csapongtak a fejük fölött, akkor húzódtak a barlangba. Irtóztak az éj fekete szárnyasaitól.

A bokrok mögött is megvillantak a hulladékra éhes, zöld hiénaszemek. Ezek a falánk állatok voltak a barlang körül a köztisztaság őrei, helyettesítették az őskorban a szeméthordó intézményt. Feneketlen gyomruk volt a szemétláda, ahol nyomtalanul eltűntek a lakomák maradványai.

Megkezdődött az éjjeli hangverseny. Ordítva marakodtak a hiénák a lerágott csontokon. Benn a barlangban a gyerekek ijedten húzták fejükre a bőrtakarót. (Folytatjuk.)

A SZAVALÓKÓRUSRÓL.

(Császár Elek.)

Kedves lapotokban már találkoztatok a szavalókórus alapvető ismereteivel, most csak néhány gyakorlati tanáccsal sietek azok segítségére, akik — felbuzdulva a felhíváson — szavalókórussal foglalkoznak.

Mint már olvastátok, a szavalókórus beosztása hasonló az énekkaréhoz. Így tehát egy háromszólamú kórusnál az I-nek adjuk általában a fiatalos, élénk, gyorsütemű, a II-nak az erősebb, lelkes akarást, szilaj indulatot kifejező szózatokat, míg a III. kapja a mély, súlyos gondolat, sötét érzelem, fojtott indulat stb. kifejezésének feladatát. Persze itt sem lehet határozott szabályokkal szolgálni, hanem csak megközelítőleg helyes útmutatással, mert hiszen a szavakban szunnyadó gondolat-, érzelem- és akarásnak életre keltése nem mesterség, hanem művészet, mely átlépi a verejtékkel kikovácsolt szabályok kerítését.

Azt már tudjátok, hogy a szavalásnál fontos az egyes szavak értelmes kiejtése, már most gondolhatjátok, mennyire fontos ez a szavalókórusnál, ahol egyszerre egy egész tömeg együtt szaval! Azért a kórus nemcsak minden egyes szót, hanem szótagot is egyszerre ejtsen ki, mert az egyes hangoknak kiejtése már magában is bizonyos hatással van a hallgatóra. A mély magánhangzók borongós, fojtott, sötét, a magasak derült, nyílt, élénk hatásokat keltenek. A lágy mássalhangzók hangsúlyos kiejtése a szelídebb, a keményeké szenvedélyesebb érzelmek kifejezésére és keltésére alkalmasak.

A szavalókórus hatását emelhetjük szövegközti vagy szöveget kísérő mozdulatokkal, ének-, zene-, sőt zörejhangokkal is. Remek hatást kelt a maga helyén és idejében alkalmazott lélekharang, vagy ünnepi harangzúgás, a harmónium piano vagy fortissimo megszólaltatása. Az aláfestésül alkalmazott csengés, zengés, dörgés, dübörgés, dobogás, csoszogás, fel-feljajdulás odaillő jelmezekkel, zászlókkal stb., háttérrel és esetleges fényhatásokkal lenyűgözi a hallgatóságot, ha persze mindez nem megy a szöveg rovására. Ez azonban nem azt jelenti, mintha egyszerűséggel nem lehetne megfelelő hatást elérni, sőt, a szövegközti hirtelen csend, a szünet helyénvaló beiktatásával döbbenetes hatásokat érhetünk el.

Különben a jó karvezető arra is ügyel, hogy a kar ne csak értse, hanem előadáskor átélje a költeményt úgy, mint azt a költő is átélte akkor, mikor az ihlet pillanatában vele minket megajándékozott, mert csak így keltheti a hallgatóságban is ugyanazt a hatást. Ezért a költemény szakaszainak hangulathullámzását is vissza kell adni, ez pedig úgy történik, hogy a kar az emelkedő vagy süllyedő hangulatváltozást fojtott vagy nyílt, mély, vagy magas, halk, vagy erős, izgatott, vagy nyugodt hangon fejezi ki. Végül csak annyit, hogy a szólamok élén a jó szavalók, mint szólamvezetők adják a kórusban előforduló egyes hangokat. (Az itt közölt szavalókórusban az 1. hang az I., a 2. a II., és a 3. pedig a III. szólam vezetőjének magános szerepét jelenti.) Ezek szózatát a kar aláfestésül gyakran halkan kísérni is szokta.

F. Lengyel A.: MIÉNK AZ ORSZÁG.

Szavalókórus. (Kész partitura.)

Kar:	*visszafojtva, türelmetlenül*	Ó, meddig kell még hasztalan kiáltnunk
	keményen, élesen rövid várakozás	Trianon átkát füledbe, világ!
III.:	*keserű haraggal*	Földretiportak,
I. II.:	*emelt hangon, daccal*	de mi talpra állunk,
Kar:	*szilaj haraggal, lázadozva*	S e rabbilincset nem hordjuk tovább,
III.:	*morajlásszerűen pillanatnyi szünet*	nem hordjuk tovább!
Kar:	*önérzetesen*	Miénk ez az ország
I.:	*élesen*	északtól délig,
1. hang:	*rajongással*	Kassa,
2. «	«	Kolozsvár
Kar:	*büszkén*	lobogónkra várnak,

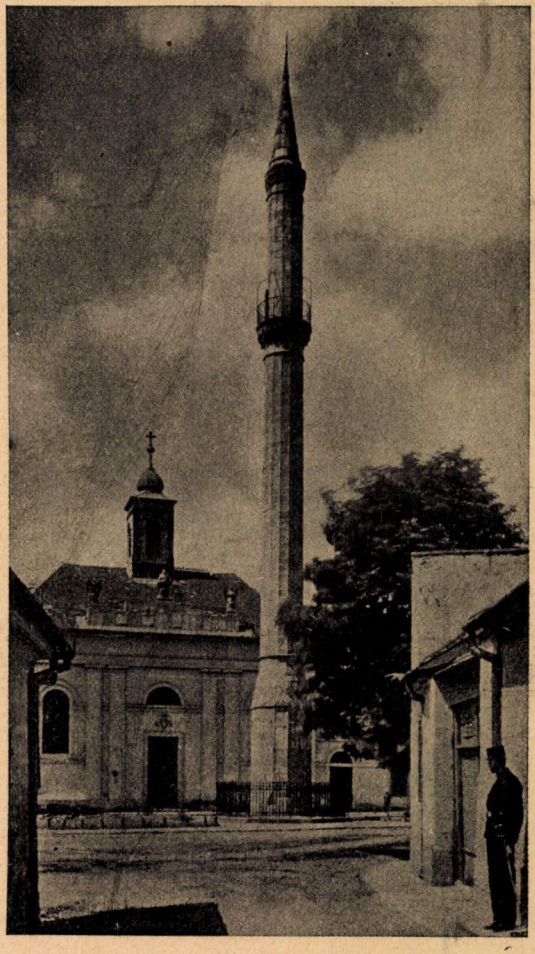

Eger. (A török hódoltság korából fennmaradt minaret.)

I.: *lelkesedéssel* Nagy Tátra csúcsától
II.: « Hargita tövéig
Kar: *fennen, majd a hanggal fellendülve, hévvel* Egyetlen kiáltás
hirtelen csend harsog itt az égig:
szenvedéllyel, követelve Igazságot Magyarországnak!
Szünet
1. hang: *részvéttel, szeretettel* Ne félj, te, népek üldözöttje!
2. « *biztatón* Támaszd meg, férfi, rozzant fészkedet,
3. « *mély részvéttel* Bús magyar asszonyok bánatos szülöttje,
2. « *bátorítva* Ne félj,
II.: *vigasztalva* majd jut még lágy kenyér neked.
I.: *biztatón* El ne csüggedj, ifjú,
II.: *vontatottan, a szavakat különös nyomatékkal ejtve* kihez éjről-éjre
III.: *vontatottan, a szavakat különös nyomatékkal ejtve* szörnyű céltalanság kísérteti járnak:
Emelt hangon, keményen odakiáltva Tudd meg, mindnyájunk kínja
Szinte magából kikelve, Trianonnak vétke!
Szilaj föllendüléssel, Milliók keservét
mint fent kiáltsd fel az égre:
Szünet. Igazságot Magyarországnak!
1. hang: *éles, fölényes hangon* Te, idegen,
I.: *megvetéssel* ki túl a torz határokon
erélyesen Ekéd vasával a földünkbe vágsz,
1. hang: *fenyegetőn* Felelj!
I.: *fokozva* nem félsz-e a nyári éjtszakákon,
II.: *lassítva, félelmet keltve* Mikor megzizzen a magyar kalász,
III.: *a vonulás morajával,* Amikor a földből gyászos dübörgéssel jönnek
panaszos fájdalommal a meggyilkolt koldus magyar árnyak
1. hang: *áhítatos könyörgéssel,* S imát,
2. « *gyors egymásutánban* átkot,
3. « *szavábavágva, haraggal* bosszút
1. 2. 3.: *szilaj lendülettel* sikongva a széllel
III.: *félelmetesen* S óriássá zengi szavukat az éjjel:
Kar: *mint fent* Igazságot Magyarországnak!
Szünet.
Kar: *türelmetlenül, fenyegetőn* Hát meddig kell még hasztalan kiáltnunk
határozottan, nyomatékkal A szent igazság megtiport szavát?!
Kis várakozás.
II.: *harsány hangon odakiáltva* Trianon átka nemcsak a mi átkunk,
III.: *kioktatva, nyomatékkal* Vihartól fülledt az egész világ!
Rövid szünet.
II.: *dacosan* Mégis szembeszállunk a gyilkos sötéttel
II. III.: *határtalan önérzettel* Valamennyi nép közt
Kar: *súllyal,* mi,
kissé komoran mi, halálraszántak . . .
II.: *erős fogadás hangján* És felvesszük a harcunk
I. II.: *fokozva* egy új ezredévvel.
Kis szünet.
II.: *meggyőződéssel* Van hitünk, ha hit kell,
III.: *keményen megfogadva* Ontunk vért, ha vér kell!
Kar: *kis szünet, majd a jogosság tudatának súlyával* Igazságot Magyarországnak!!!

(Cs. E. feldolgozása.)

Forró a krumpli. — Peske Géza rajza.

SZÁMTANI FELADATOK.

Aki valamennyi példát hibátlanúl megfejti, pénzjutalomban részesülhet. **20 pengőt sorsolunk ki.**

I. osztály.

1. Jancsi takarékos gyermek volt. Amikor perselyét felbontotta, 8 P volt a megtakarított pénze. Édesapja azt mondta: «Ezt a sok aprópénzt beváltom úgy, hogy csak 4 pénzdarabot adok helyette. Deszámítsd ki előbb fiam, hogy hányféleképpen lehet a 8 P-t 4 pénzdarabbal kifizetni!» Segítsetek Jancsinak!

2. Elluskát édesanyja elküldte bevásárolni. Ellus 2 P 70 f-ért vásárolt. Ezt úgy fizette ki, hogy odaadott 3 db 50 fillérest és még csupa 20 fillérest. Mennyi volt ezeknek a száma?

II. osztály.

1. Pista nagyapja román megszállott területen lakik. Pista levelet írt nagyapja névnapjára. A levélre 32 f-es bélyeg kell, de elfogyott volt. Pista csak 8 f-es és 2 f-es bélyeget kapott, s így 7 db bélyeget ragasztott a levélre. Hány volt ebből a 8 f-es, és hány a 2 f-es?

2. Évenkint nagy lelkesedéssel ünnepeljük meg hazánk történetének azt a fontos eseményét, amelynek évszámát így határozzuk meg: A szám négy jegyének összege 21. Az első jegy 1, a második jegy is, meg a negyedik is kétszer akkora, mint a harmadik. Melyik a keresett évszám és mi történt akkor?

III. oszt. és IV. oszt.

1. Ernő születésekor édesapja elhelyezett 1200 P tőkét 6% mellett. Bizonyos idő mulva kivette a pénzt, s akkor a kamattal együtt a tőke másfélszeresét kapta. (Egyszerű kamat.) Milyen idős volt akkor Ernő?

2. Valaki egyik helyen 3000 P-t, másik helyen pedig 4800 P-t helyez el és kap évi kamat fejében 492 P-t. Hány %-kal kamatozik a 4800 P, ha a 3000 P kamatlába 6%?

3. Ha ma 1 f-t, és minden következő napon 1 f-rel többet takarítanál meg, 10 nap mulva 55 f volna a megtakarításod. (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10 = 55). Számítsd ki ennek alapján *fejben*, hogy mennyi volna a 10 napi megtakarításod, ha 11 fillérnél kezdenéd és minden következő napon 1 f-rel többet tennél félre, mint előző nap?

4. Hány kétjegyű számot írhatunk fel az 1, 2, 3, 4, 5 számjegyekből úgy, hogy a két jegy ne legyen egyenlő és azonkívül az első jegy mindig kisebb legyen, mint a második? Írd fel a számokat!

Stéger Ferenc.

Írta *Marton László.*

II. A kisebbségi sors.

«Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
És áhítattal ejtsétek a szót,
A nyelv ma néktek végső menedéktek,
A nyelv ma tündérvár és katakomba,
Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek!»

(Reményik Sándor.)

A büszke, fejedelmi Erdély történelmi élete során szívósságával nemcsak átmentette magát a százados török és német veszélyen, hanem a magyar függetlenségi gondolatnak is sokszor mentsvára volt: a trianoni csapás következtében azonban talajavesztett nemzettöredék lett s a szegénységnek és megalázottságnak olyan mélységébe zuhant, mely mindannyiunkat fájdalommal tölt el.

A mohó oláh hatalom nem ismeri a *kisebbségvédelmi kötelezettségeket*, — amelyeket a békeszerződések megkötésekor vállalt — nem ismer jogot, méltányosságot, emberiességet. Erőszakos balkáni nyomása alatt az elárvult erdélyi magyarság legsúlyosabb napjait éli:

«Sötéten kavargó örvény a mai erdélyi élet. Csak riadt, szaggatott zokogás hallatszik át onnan hozzánk, szavakba öltött szemrehányást nem kapunk, de a néma fájdalom fejedelmi hallgatása többet mond minden sirámnál és jajgatásnál». (Szudy Elemér.)

Gáspár Ármin a «Hóhérok és mártirok» c. könyvében pedig ezeket írja:

«Koldusok vagyunk, mindenünket elvesztettük. Megrablóink már csontjainkat ropogtatják. Elpusztult minden az egyiptomi csapás után, s dögvészbe fullad drága Erdély szülőhazánk. Ütött az utolsó óra, hogy magához térjen az erdélyi lélek ájulásából!»

Először anyagi létükben akarták lehengerelni a kisebbségi sorsra jutott magyarokat: kiforgatták őket vagyonukból, földjükből, hivatali állásukból. Azután elvették vagy megbénították iskoláikat, egyházi és kultúrális intézményeiket. Akik pedig még valami véletlen folytán állásukban maradhattak, azokat kitalált ürügyekkel (nyelvvizsga, névelemzés) túrják ki onnan. A megszállás elején, 1916-ben így énekelt az erdélyi költő:

«Itthon maradok én!
Károgva és sötéten,
Mint téli varju száraz jegenyén.
Még nem tudom:
Jut-e nekem egy nyugalmas sarok,
De itthon maradok.»

(Végvári: Eredj, ha tudsz!)

Valóban, az erdélyi magyarság nagy része szívósan ragaszkodott ősi földjéhez, s «otthonmaradt». Most élethalálharcát vívja: elbírhatatlan az adó, fölmondták az állást, ott kell hagyni a dobrakerült régi kúriát... Üldözött vad lett a magyar, s a megszállás tizenötödik évében — hogy a költő szavaival éljek — nem jut számára «egy nyugalmas sarok»... «Látszólag, ugy-e, milyen semmi: *felkelni a székről és leülni az út szélére koldusnak.* Talán senki nem veszi észre, hogy az elhullott tehénke helyett nem vettek másikat, ritkábban jön az orvos, és sokat kell menni közmunkára. Maholnap több a csendőr, mint az iskolás gyermek...» (Nyirő József).

Ez a kétségbeesett hang, néha tompa, néha lázadó szomorúság csendül ki a mai erdélyi irodalomból. Nemcsak az egyes emberek, hanem a népek is beszélnek magukról: beszédjük az irodalom. Az erdélyi irodalom az erdélyi lélek tükre. Az országszakadás után — «a történelem hirtelen lehulló vak estjében» — borult pompás virágzásba; azelőtt a magyar irodalom s Budapest kulturális központja szívta föl nagyrészt a külön erdélyi lélekrezdüléseket is.

Az új erdélyi irodalom a kisebbségi sors történelméből, «a gondbaborult lelkekből, tiltakozásra mozdult szájakból» fakadt, amikor a magyar életakaratnak Erdélyben alig volt más megnyilvánulási formája, mint *a szó, az irodalom.* Nemcsak szépségkeresés ez, hanem harc, élet-

Szent László szobra Nagyváradon.

formáló erő is, mint minden nagy alkotás. Gyökereit a hagyományok százados talajába ereszti: a mult tanulságát a jelen vajudó kérdéseihez kapcsolja, hogy alapja, támpontja legyen a jövő vállalásához. Két legjellegzetesebb lírai költője Reményik Sándor és Áprily Lajos. Az előbbi húrjain — főként munkásságának kezdetén — a jelen megpróbáltatásai, a megtorlás vágya, az irredenta lélek vívódása szólalnak meg. Reményik a vergődő erdélyi öntudat komor harcosa:

«Én feketén és lázadón megyek,
Koronázó kezek
Ujjanyomán vérem rubintja hull.
A vérszomjas föld felissza vadul.»

Áprily Lajos, bár hangot ad a mostoha erdélyi sorsnak is, elsősorban «művész»-egyéniség, versei ritka for-

Borkúti leány. Borkút, kisközség Máramaros vármegye tiszavölgyi járásában. A lakósok száma túlnyomóan rutén. Kezdetleges fürdőhely, környékén sok a vasastartalmú savanyúvízforrás. Borkút nevű savanyúkút van Sáros vármegyében is, Eperjes mellett.

málókészséget mutatnak. Az áhítatos természetszemlélet és zeneiség kiegyensúlyozzák alkotóerejét, szíve túlárad az erdélyi táj szépségétől:

«... Távol, hol már a hó királya hódít,
az ég lengette örök lobogóit.

Tekintetem szárnyat repesve bontott,
átöleltem a hullám-horizontot

s tetőit, többet száznál és ezernél —
s titokzatos szót mondtam akkor:
Erdély...»

Ó, ha nekem itt elegendő helyem lenne, hogy a többi erdélyi lírikust is (Tompa László, Bartalis János, Szombati Szabó István, Bárd Oszkár, Szentimrei Jenő stb.) egy-egy jellemző idézettel bemutathatnám!... Arra sincs hely, hogy az elbeszélő írók (P. Gulácsy Irén, Nyirő József, Makkai Sándor, Gyallay Domokos, Tabéry Géza, Tamási Áron, Kós Károly stb.) díszes sorát felvonultassam, fontosabb regényeiket, novelláskötetteiket méltassam. Mily gazdag, sokrétű, színpompás ez az irodalom, mennyi lendület, feszítő életerő van benne!... Az elszánt, akaratos, de mindig a valósághoz alakuló erdélyi lélek mozdul föl e fekete betűtengerből: Bocskay István és Bethlen Gábor kultúrszelleme, melynek éltető levegője a lelkiismereti szabadság volt.

Befejezésül vázolom Erdéiy birtoklásának fontosságát. Csonka-Magyarország földrajzi jellegénél fogva «medencefenéki állam», s léte mindaddig bizonytalan, míg a peremvidékeket, főként Erdélyt hatalmas bérceivel együtt vissza nem vesszük. Egyes román államférfiak túlontúl tisztában vannak Erdély fontosságával: már most számolnak azzal a külpolitikai helyzettel, hogy a szláv tömegektől fenyegetett román államiság — Erdély birtokában — a keleti Kárpátok mögé vonulhat vissza. *Mennyivel több történelmi jogunk van nekünk arra, hogy az erdélyi Kárpátok védőbástyáját felhasználjuk ezeréves országunk védelmére!* Erdély nem szakítható el az alföldi síkságtól, mert gazdaságilag egymást kiegészítő területek, — viszont idegen, megemészthetetlen tömb a román állam testében, mert elválasztják a Kárpátok láncai és azok az egységes, összefüggő nyelvterületek (Székelyföld, Mezőség), melyek 1.800,000 magyart számlálnak.

Keserves valóság, de számolnunk kell vele, hogy az idegen uralom alatt pusztul az erdélyi magyarság gazdaságilag, társadalmilag, s száma napról-napra kevesebb. Még az olyan színmagyar városok is oláhosodnak, mint Kolozsvár. Ennek a szemléltetésére két egymástól távoleső év népszámlálási adatait hasonlítjuk össze. 1910-ben Kolozsvár lakóinak száma 60,808 volt, ebből magyar 50,704, oláh 7562, német 1676, egyéb 866. 1933-ban 102,007 lakóból 50,042 volt a magyar, oláh 35,874, német 2440, zsidó 13,651. Látjuk, hogy az arány még a magyar többségű városokban is mindinkább az oláhok javára tolódik el, de rosszabb a helyzet ott, ahol a románság van többségben.

Elszorul a szívünk, ha arra gondolunk, hogy Erdély fővárosát s kulturális központját maholnap elborítja a balkáni áradat. Pedig Kolozsvár minden köve az erdélyi multról, dicsőségről beszél:

«... Aki ismerni akarja mindazt, ami fájdalmasan magyar, ami ebben a széthulló fajban mégis ezer év hitével törhetetlen életakarat: menjen el ebbe a valótlanul szép városba. Itt még teljes zengéssel beszél a mult, s a századok nagy hárfájáról egy húr sem hiányzik. Itt megvan minden szenvedésünk, szépségünk, akaratunk hangja. Hogy lehetne idegené ez a város, mikor minden téglája a mi fájdalmas húsunk, a mi megölhetetlen lelkünk...» (Szabó Dezső).

Az oláhok tervszerű magyarirtásával szemben a hagyományos, bölcs erdélyi politika meg fogja találni a gyakorlati eszközöket. Az irodalomra ezután is apostoli munka vár: éleszteni az erdélyi öntudat tüzét. Az ifjúság azonban továbbmegy. Nem kizárólag irodalmi síkban keresi a védelem megszervezését, hanem a társadalmi, kulturális és tudományos munka irányába tolódik: a valóságos erdélyi helyzetet akarja megismerni. Leszáll a népi tömeghez s felszabadítja ősi erőtartalékát; hogy a történelmi erdélyi lélek ki ne apadjon addig se, amíg az elszakított csonkok a természet és történelem parancsára vissza nem hullanak az ezeréves ország törzséhez.

MARIKA KÜLDETÉSE.

Ifjúsági regény. — Írta *Szigetyné V. Zsóka.*

Mária sorra búcsúzott a gyerekektől, öregektől. Nehéz volt ez a búcsú, nagyon nehéz. Mária már-már sírásra fakadt, de megerősítette lelkét. A nemes teremtés nem akarta, hogy azok, akiktől búcsúzik, könnyekre fakadjanak . . . De amikor egyedül maradt, feltört az elfojtott bánat és bú lelkéből. Még jó, hogy kis kertjében ült. Senki sem látta, csak a jó Isten. Mária megszokott padjára hajtotta fejét és könnyei sűrűn hullottak . . .

Sírt Mária és a sírás után megkönnyebbült a lelke. A meghitt padon sorra emlékezett édesapjára, a jólelkű papra, a hűséges, öreg dadára. Aztán melegség lopódzott szívébe, meleg szeretet . . . leendő édesanyjára gondolt: Aranyosi nénire, aki a nagy, zajos városban lakik.

És amíg el-elgondolkozott, lassanként álom szállt szempilláira. Szép álma volt. Mesekönyvéből kilépett a tündér, a sokszor megcsodált kép elevenné vált. Az örökös mosoly ült arcán, szeméből meleg szeretet sugárzott . . .

— Én a szeretet tündére vagyok — szólt csengő hangon — és tudom, hogy nagy útra készülsz. Ismerem szívedet. Az tiszta, meleg. Nekünk, tündéreknek, szükségünk van a meleg szívekre. A te szívedbe lehelem az én szeretetemet. Melegítsd vele az elhagyottak, árvák szívét és ha hideglelkű embert, gyermeket találsz a nagy városban, el ne menj mellettük. Állj meg, öleld szívedre őket, amint most én ölellek keblemre . . . És hogy örökösen rám gondolj és hivatásodra, ajándékul adom ezt a rózsát. Ültesd el! Ha híven teljesíted kötelességedet, pompás rózsák nyílnak majd rajta és a rózsából nő a szeretet fája . . .

A tündér halk léptekkel távozott. A ragyogó, napfényes kert homályba borult. A hűséges dada költötte fel álmából Máriát és bevezette szobájába.

*

A kelő nap arany sugarai ébresztették föl. Első pillantása a bőröndre esett. Innen lesiklott a tekintete és hosszan pihent meg egy rózsatőn.

— Édes Istenem, — csodálkozott Mária — hát nem álom volt a fehér tündérasszony?

Akkor valóság lesz az is, amit mondott. És akkor neki sietnie kell.

A kocsi már a ház előtt állt.

Mária megölelte a dadát és fölszállt a kocsiba. Könnyes szemmel, de sok bizalommal szívében, elindult az új élet felé.

A főváros szívétül távol állt egy hatalmas, háromemeletes ház. Ez volt Mária új otthona. A falusi lány megborzadt volna a sok ablaktól, de szerencsére a ház ódon falai nagy udvart zártak körül. Benne nagy kert adott hűs menedéket a lakóknak.

A sok játékban elfáradt gyermekek ide menekültek este és itt mesélgettek. Mária nem törődött most velük. Fölsietett a lépcsőházba és szorongó szívvel tette új otthona kilincsére a kezét.

Az ajtó kinyílt. Fehérhajú asszony nyujtotta feléje mindkét kezét:

«Édes . . .» — Balogh Rudolf felvétele.

A halottak majd visszajárnak...

A halottak majd visszajárnak,
Mind jól vigyázzon, aki él!
A könny, a vér, a gond, a bánat
A sírból egyszer mind kikél!
Seregbe gyülnek majd az árnyak
A rónaságon, völgyeken:
A halottak majd visszajárnak, —
Vigyázz, én nemzetem!

Előbb egyenkint, félve jönnek,
Átlengnek csendes falvakon,
Éjfélkor halkan beköszönnek
Egy-egy firhangos ablakon;
Álmot lengetnek és nyugalmat
A kedves házban, udvaron, —
Vetések zöldjén átsuhannak
Mint szelíd fuvalom . . .

De jönnek aztán sokaságban
A véres harcok árnyai:
Sebzetten, vérzőn, haloványan
Mind haza fognak szállani!
Kik messze földön sírba tértek,
Feltörnek mind a hant alól, —
És akkor itt majd nagy ítélet
Zord trombitája szól!

Kísértet lesz minden, néma, halvány,
Ki harcban ontott hősi vért,
És ott lebeg majd mindenek ajkán
A számonkérő szó: miért?
E nagy kérdéstől döbben elménk
És ebben zendül végzetünk, —
És jaj, ha méltón nem felelnénk,
Oh százszor jaj nekünk!

E kérdés ráül szivre, agyra,
És belefagy és benne ég,
Följajdul rá, mint iszonyatra,
Ki itt él, minden ivadék;
E bús vád fölzúg majd az égig
S mint nagy magyar gyász ott zokog
S nemzedékek sírva érzik
S nem lesznek boldogok!

Rajokban, sűrű ezredekben
Nagy szellemhad jön, bús, csodás, —
Az éjben holtak lelke rebben
Mint szemrehányó látomás;
A könny, a vér, a gond, a bánat
Fölsír majd titkos zengzeten, —
A halottak majd visszajárnak,
Vigyázz, én nemzetem!

Sajó Sándor.

— Ó, Mária, mert te vagy ugy-e, a kis Teleki Mária, mért nem írtál? Vártalak volna a vonatnál.

Aranyosi néni gyengéden álölelte Máriát és bevezette a szobába. Odabent a világosságnál jobban szemügyre vette a szelíd tekintetű, szép lányt.

— Gyermekem, — suttogta reszkető hangon — örülök, hogy itt vagy. Nem leszek többé magamban.

Lehajolt hozzá és kétfelől megcsókolta őt. Mária ölébe ejtette a rózsát; mindkét karjával átfonta Aranyosi néni nyakát. A két szív egymásra talált. Sokáig ültek egymás mellett. Mária keze Aranyosi néni kezében pihent.

— Éhes vagy, ugy-e, kis Máriám? — kérdezte a néni.

— Hozom az ennivalót.

Édes tejet tett az asztalra, foszlós kalácsot. Mária jóízűen nyelte a finom kalácsot. És amíg evett, a néni a legszebb cserépbe ültette a fehér rózsát, és a virágos-asztalra helyezte. Kevés ideig beszélgettek még, aztán nyugalomra tértek. Reggel frissen ébredt Mária. Aranyosi néni tett-vett körülötte, öltöztette, csinosította, és amikor elkészült a nagy munkával, megelégedetten szólt:

— Így ni, éppen olyan leszel, mint a többiek. Most lemegyünk az udvarba és bemutatlak új barátnőidnek.

A nap aranyfénye ott tündökölt a harmatcseppekben. Az üde, friss levegőben gyönyörű rózsák nyíltak. A kis Máriának hirtelen eszébe jutott a falu, a kert, és erre kicsordultak könnyei.

— Drága kis lányom, — vígasztalta Aranyosi néni — hát mi bánt, nem érzed jól magadat?

— Ó, néni, jól érzem itt magam, csak...

— Tudom, tudom, a honvágy, ugy-e, édesem.... De ni, ott jön Márta...

A kert végéből Máriával egykorú szőke lányka közeledett. Aranyosi néni intett feléje s a kis lány hozzájuk sietett.

— Kezét csókolom, Aranyosi néni, — köszönt illedelmesen — mit kíván tőlem?

— Jó reggelt, Márta, nézd, itt van Mária, a kis lányom, akiről már meséltem neked, ugy-e, szeretni fogjátok egymást?

Mária félszegen állt. Könnyes tekintetét a földre szegezte. Márta is könnyezett, majd hirtelen mozdulattal letette a játék-babát és átölelte Máriát.

— Máris nagyon szeretlek — biztosította Máriát.

Karjára vette a játék-babát, kézenfogta új barátnőjét és együtt mentek.

— Most elviszlek a lányok bokrába, jó lesz? Majd meglátod, milyen szépen fogunk játszani.

A fűben kis lányok ültek. Babával játszottak. Előttük a dobozokban sok babaruha tarkállott.

Nagy izgalommal tárgyaltak valamit. Észre sem vették Mártát és az új kis lányt, Máriát...

— Itt hozom Aranyosi néni kis lányát — kiáltott Márta. A lányok kíváncsian ugráltak föl és mosolyogva fogták közre.

— Kata és Joli, a hugaim — mutatta be Márta a két szőke lányt. — Ez itt Wolf Lottika, jövőre már kereskedelmibe jár, de még mindig velünk játszik. Ez pedig a huga: Edit. Kis Zsuzsi, Péter Manci, Kovács Babi, ez a két fiú pedig Székely Tibi és Ali. Ők is a lányok bokrába tartoznak.

A lányok leültek. Mária Márta és huga, Kata mellé került.

— Tudod, nagy ünnep lesz Lotti babájánál. Válogatjuk a ruhákat — magyarázta Márta.

— Én azt hiszem, ebben a rózsaszín ruhában fogom elvinni és fehér csipkefodrot varrok a nyaka köré.

— Én fehér selyembe öltöztetem Magda lányomat — fontoskodott Babi.

— Lotti, kérlek, gondoskodtál zenéről? — kérdezte a csöpp Joli — mert az én Pöttyi lányom nagyon szeret ám táncolni!

— Azt hiszem, én leszek a bálkirálynő — jelentette ki Kata.

— Megint hencegsz, Kata, — csattant a szőke Tibi hangja — Mária előtt is nagyképűsködöl?

— Hallgass, Tibi, mert kirepülsz a lányok bokrából — ugrott felé ingerülten Kata.

— Azt szeretném látni — szorította össze dundi öklét Tibi öccse, a kis Ali, és megfenyegette Katát.

Edit maga mellé ültette a két fiút, jeléül annak, hogy helyük van a lányok tanyáján. Ollók csattogtak. Mária elnézte szorgos munkájukat. Úgy érezte, mégsem tartozik közéjük. (Folytatjuk.)

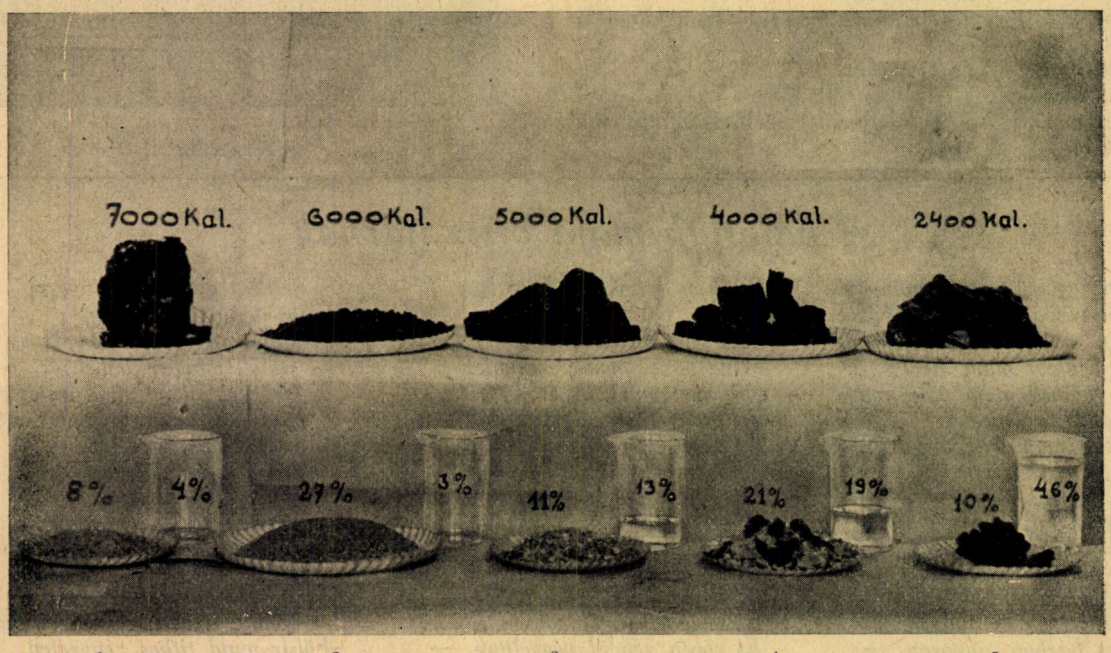

A porosz-szén és a magyar szenek kalória-, víz- és hamutartalma.

1. Porosz-szén, 2. pécsi szén, 3. tatai szén, 4. salgótarjáni szén, 5. várpalotai lignit

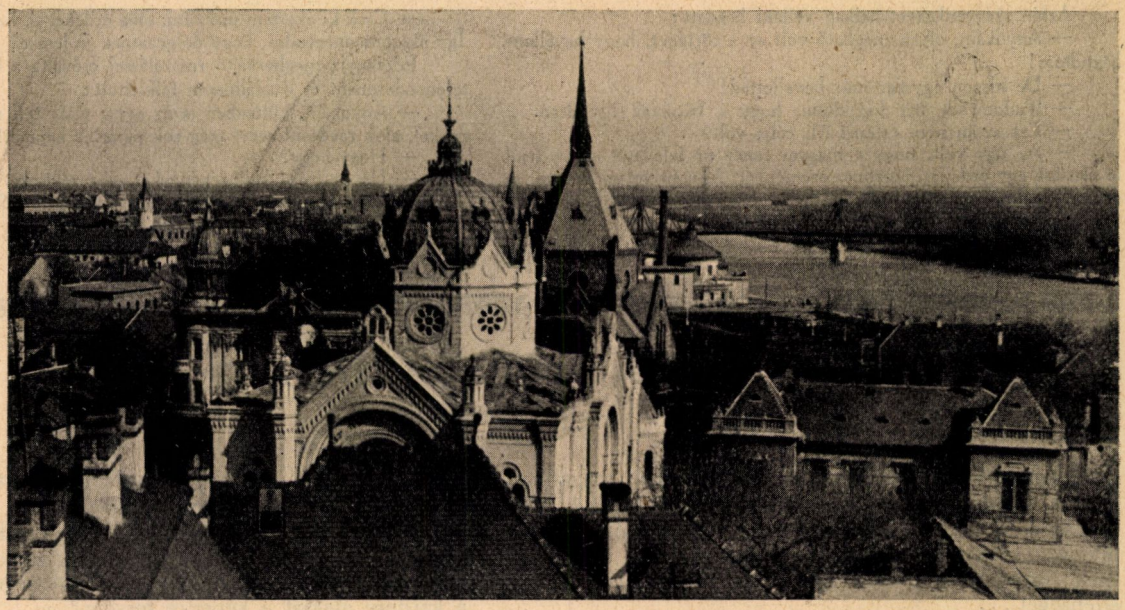

Szolnoki Tiszapart. Tabák Lajos felvétele.

VIDÁM ÍRÁSOK A DIÁKÉLETBŐL.

A jótékony hazugság.

— Tudod, anyukám, múlt héten milyen vicces dolog történt velem? Hazudtam egy nagyot, és ezzel egy bácsi életét mentettem meg! — büszkélkedett Magdi.

— Azt még elhiszem, hogy hazudtál, de hogy egy életet mentettél meg, abban kételkedem — fogadta Magdi közlését szelíd édesanyja kissé gyanakodva.

— Nézd, az úgy volt, hogy jöttem haza az iskolából. Tizenkét óra és tíz perc volt. A sarkon egy bácsi rohant pont velem szembe, majd fellökött. Egy pillanatra megállt és lihegve megkérdezett, hogy hány óra van. Rövid habozás után azt mondtam, fél tizenkettő.

— Ezt nem értem, miért hazudtál? — csodálkozott édesanyja.

— Tudod, anyukám, az a bácsi úgy rohant, hogy egész biztosan elgázolta volna egy villamos, ha nem villamos, hát autó, ha az sem, akkor nekiszaladt volna egy lámpaoszlopnak és a fejét törte volna össze, de ha mindezt el is tudta volna kerülni, akkor tüdőgyulladást kapott volna, hisz úgy ki volt melegedve! Inkább hazudtam neki. Igaz, hogy biztosan elkésett valahonnan, de jobb későn, mint soha! Márpedig ha útközben meghalt volna, akkor, ugy-e sohase ér oda! Nem igaz?

Édesanyja arcán könnyű mosoly suhant végig. Nem tudott haragudni szeleburdi, de alapjában véve jóindulatú lányára.

— Hát kissé nyakatekert ez a te következtetésed, de azért hazudni mégsem szabad! Semmi áron! Azaz ... azaz ... talán, ha senkinek sem ártunk vele, csak használunk, akkor ... talán ... egyszer az életben ... szabad hazudni is ...

Magdi meglepődve nézte édesanyja hirtelen elkomolyodó arcát.

— Mondd, anyuka, te sohasem hazudtál életedben? — kérdezte bátortalanul.

— Látod, kislányom, most nem mondanék igazat, ha azt állítanám, hogy soha. Valóban : egyszer, egyetlenegyszer én is hazudtam! De a Jóisten bizonyára megbocsájtotta már, hiszen senkinek sem ártottam vele!

Magdi meglepődve nézte édesanyja elszomorodó arcát, mintha a mélyről feltörő emlékek hirtelen bánatosan kikönyököltek volna jóságos szemein.

— Meséld el, édesanyám, hogy történt? — kérlelte Magdi.

— Régen volt, nagyon régen, — kezdte akadozva az elbeszélést édesanyja — a világháború alatt történt. Édesapád az orosz fronton küzdött a hazáért, én meg idehaza teérted. Két hónapja nem kaptam már hírt édesapádról. Rettenetes lelkiállapotban voltam! A nyomorúság is beköszöntött. Lassanként eladogattam mindent. Értékes tárgy már csak ez a perzsa faliszőnyeg maradt. Ezt nem akartam eladni, mert édesanyámtól örököltem.

Egy délután, amikor már reggel óta nem ettem semmit és te is sírtál az éhségtől, egyszerre beállít egy elegáns, fiatal hölgy. Bemutatkozott : báró Farkasfalvy Tivadarné.

— Hallom, asszonyom, hogy maga kitűnően tud szőnyegeket javítani — fordult felém.

— Oh, kérem, dehogy — mentegetőztem. (Tudniillik soha életemben még szőnyeget nem javítottam.)

— Csak ne szabadkozzék, lenne egy munkám a maga számára. Itt van öt korona előleg, ha készen lesz, majd kifizetem a többit.

Kiszólt a folyosóra és egy libériás inas hatalmas, valódi perzsaszőnyeget hozott be. Kiteregette : tele volt molyrágta lyukakkal.

Ez csak a Jóisten akarata lehet — gondoltam. Nyeltem egyet és bátran rámutattam az édesanyámtól örökölt faliszőnyegre :

— Báróné, nézze ezt a szőnyeget! Kétszáz éves! Már annyira szétfoszlott, annyi lyuk volt benne, hogy tűzre akarták dobni. Erre én nekiálltam és kijavítottam. Olyan most, mintha vadonatúj lenne!

A báróné lorgnonjával végigfürkészte tüzetesen, apróra átnézte a faliszőnyegünket, aztán biztatólag mondta :

— Hát ez tényleg gyönyörűen van megjavítva! Ha az enyém is így sikerül, akkor még 10 koronát kap!

Amikor elment, csak akkor ébredtem a szörnyű valóságra. Egy anya éhező gyermekéért sok mindenre, még hazugságra is képes. Nem is bántam már, hogy rászedtem a bárónőt, hamar leszaladtam, tejet, vajat, tojást és kenyeret vettem és eléd raktam. Alaposan belakmároztál és rövidesen álomba szenderültél.

És akkor elkezdtem gondolkozni. A pénzt már nem tudom visszaadni. Nem marad más hátra, meg kell próbálni a lehetetlent : bár soha életemben nem tanultam, el voltam határozva, hogy a szőnyeget meg fogom javítani!

Valami érthetetlen önbizalom szállt meg, tudtam, hogy a munkám sikerülni fog. Három nap és három éjjel dolgoztam : varrtam, szőttem, csomóztam. Szinte önkívületi állapotban történt az egész. Éreztem, hogy a kezemet a Jóisten vezeti, azért megy olyan gyorsan a munka.

Mire a báróné eljött, a szőnyeg ki volt javítva. Tökéletesen sikerült! A báróné lelkendezett a boldogságtól, kifizette a 10 koronát és megígérte, hogy hálából az ismerőseit is hozzám fogja küldeni. És a báróné olyan jó híremet költötte, hogy ismerősei csapatostul jöttek és hozták a szőnyegjavítási munkákat hozzám. A Jóisten mindig megsegített! A javítások kifogástalanul sikerültek, tisztességes keresetre tettem szert. Így tudtalak csak táplálni és felnevelni téged. Egy hazugság árán. A báróné és a megrendelőim mind tökéletesen meg voltak elégedve a munkámmal, én szakadásig meg is dolgoztam a fizetségért — kinek ártottam a hazugsággal? Senkinek. És mégis intő jelnek tartottam ezt a hazugságot, hogy soha-soha többé aztán ne hazudjak. És ezt sikerült is eddig betartanom ...

Magdi könnyei potyogtak a félig megható, félig derűs történet hallatára.

Aztán szégyenkezve, halkan vallani kezdett:

— Anyukám, olyan megható volt ez a történet, hogy bevallom, hazudtam!

— De hiszen egyszer már bevallottad!

— Tudom, de azt hazudtam, hogy a bácsinak hazudtam . . .

— Ezt aztán nem értem! Mi célja volt?

— Az úgy volt, hogy a magyar tanár úr feladatot adott, írjuk le életünk egy érdekes, izgalmas eseményét. Miután velem semmi, de semmi izgalmas még nem történt, kénytelen voltam egyet kitalálni . . . Azt hiszem, ugy-e akkor ez nem is hazugság, nem is bűn!

— De miért mesélted el akkor nekem úgy, mintha megtörtént volna az eset?

— Csak ki akartam próbálni, elég érdekes-e, hogy fog hatni rád. Így akartam megtudni, hogy dolgozatnak jó lesz-e?

Édesanyja megbocsájtó rosszalással csóválta a fejét. Magdi hirtelen odarohant és diadalmasan felkiáltott:

— Anyukám, különben is az egész világ teli van hazug emberekkel, akik ráadásul ezért még sok pénzt is kapnak!

— Hogy-hogy?

— Hát az írók! Akik regényeket, elbeszéléseket találnak ki. Olyanokat, amilyenek meg sem történnek. Ehhez mit szólsz?

— Szóval te is írónak érzed magad?

Magdi habozás nélkül felelt:

— Annak! *Rába.*

MAGYAR BÁLINT.

Írta *Avar Gyula.*

Magyar Bálint régen élt, a tizenhatodik században. Ebben az időben minden valamirevaló gyermek katonának készült. Természetes is, mert az ország jókora részét ellenség szállta meg: a török. Akár felnőtt, akár gyermek, mindenkinek csak egy álma volt: kikergetni az ellenséget . . .

Magyar Bálint lelkében is élt ez az álom. Közel lakott a megszállt területhez. Sokszor látta a turbános vitézeket . . . Bámész szemmel leste a magyar katonákat. Sokszor utánuk lopódzott, amint kopjatörésre indultak. Nagyon tetszett a kis Bálintnak ez az élet. Különösen abban volt nagy öröme, hogy a magyar katonák akár mentek, akár jöttek, mindig daloltak . . . Szó, ami szó, jókedvű legények voltak a magyar vitézek. A kis Bálint azt is elleste apránként, hogyan forgatják a magyar katonák a kardot?

Fúrt-faragott Bálint és négy-öt fakardot csinált. Olyanok voltak, akár a vitézeké, csak nem oly nehezek.

A fakardok a játszópajtások kezébe kerültek, és mi tűrés-tagadás: a kis Bálinttal senki sem bírt. Fakardja ügyes, friss volt, akár a szikra . . .

Azalatt az évek is multak. A fakardot fölcserélte Bálint igazi karddal, és mivel játszótársai nem mertek vele vívni: igazi katonákkal mérte össze erejét. Azoknak is ellátta a bajukat. Azt mondták a vitézek:

— Pajtás, minek fecsérled itt az erődet? Állj ki valamilyen turbánossal viadalra!

— Az az egyetlen álmom — vágta ki büszkén Bálint. — Azt is megmondom, csak híres törökkel mérem össze a kardomat!

Néhány nap mulva vért csiklandozó friss hír érkezett. A törökök legjobb vitéze: Musztafa Kaszon párviadalt vívna valamelyik magyar vitézzel.

Magyar Bálint ereiben fickándozott a magyar virtus. Odaállt a kapitány elé:

— Tessék megengedni, hogy én állhassak ki azzal a turbánossal . . .

— Ha van merszed, — szólalt meg a kapitány — űzz belőle csúfot, de ne vágd le a fejét . . . Jobban fáj nekik, ha a magyar kard lenyisszenti az orruk hegyét . . .

— Egy görbe kardot rajzolok az arcára — mondta büszkén Magyar Bálint.

Musztafa Kaszon nagyot nézett, amikor a megbeszélt napon egy fiatal magyar katona állt vele szemben. Kötekedett Bálinttal:

— Elengedett édesanyád? Hátha a fűbe harapsz? Tudod-e, hogy a magyarok réme vagyok?

— Az lehet, hogy réme vagy a törököknek, de nem nekünk. Húzd ki a kardodat!

— Ennek fele sem tréfa, — gondolta a bég, és sebesen a magyar vitéz orra felé suhintott . . .

Magyar Bálint mosolygott. Az ilyen mosoly nagyra fújja a török mérgit, nagyra fújta Musztafáit is . . . Magyar Bálint nyugodt maradt . . .

— Musztafa, — szólalt meg Magyar Bálint — nem kell nekem a te muzulmán lelked, egyhamar lefektetnélek a fűbe, de nem teszem. Azt azonban megengeded, hogy a kardom alakját a képedre fessem?

Még el sem halt az utolsó hang, Magyar Bálint kardja a bég szeme előtt szikrázott és a híres török kezéből kihullt a kard; Musztafa az arcához kapott. Csurgott onnan a vér . . . Elment a kedve a viadaltól. Szégyelte magát és soha többé nem hítt ki viadalra magyar vitézt . . . A magyar kard alakja megmaradt orcáján egész életére . . . .

Magyar Bálint sok éljent kapott és még aznap főlegény lett. Később a leghíresebb kapitányok egyike . . .

November.

A szép, mosolygó fák helyett
Ruhátlan, árva ág-hegyek
Merednek égnek
S hogy összeérnek
A szürke gallyak, vedlett ágak:
Szomorú gyászdalt muzsikálnak . . .

A vidám nyári dal helyett
A bánat dúdol éneket . . .
Megállunk egy-egy röpke percre
S egy hant előtt letérdepelve
Imádkozunk és messze nézdelünk.
Keressük azt, ki együtt élt velünk . . .

Anyánk, testvérünk, jó barátunk:
Ilyenkor mindig újra látunk,
S míg sírotoknál térdelünk,
Míg összefonjuk két kezünk,
Az Égbe szálló gyertya fénye
S a krizantémok szent fehérje
Békét küld szívünk mély sebére.
Eláll a könnyünk, halkul a jajunk.
Minden fájdalmat betakargatunk.

S hiába zúg a novemberi szél,
Hiába integet megint a tél
S a szél mögül a dermesztő halál!
A szívünk mélye vigaszra talál,
Mert egy az ajkunkon az ének:
Örök az Isten és a lélek!

Móra László.

A MI KERTÜNK.

Kukoricafosztás.

Írta *Szabó László*, a békéscsabai áll. polg. fiúiskola IV. o. tanulója.

Ködös októberi este van. Csendes a falu, mint a temető. De annál hangosabb az országút, kilenc-tíz legény és leány kacagva közeledik a falu felé. Előttük egy gyermek botorkál lámpással. Vajjon hová mennek? Kukoricát fosztani.

Kukoricafosztás ... Kinek ne csengene édesen a fülébe ez a szó, aki ismeri a falusi életet? A vidám vendégek éppen most állanak meg Szántó József tanyája előtt. A «berúgott» ajtón hangos aggyistennel lépnek be s a házigazda nyájasan üdvözli az érkezőket. A földön halomban szomorkodik a kukorica. Hozzákezdenek a fosztáshoz. Versenyre kelnek, ki talál hamarabb piros csövet? A gazdaasszony mosolyogva kínálgatja a főtt mézeskukoricát. A legények verik fel leghamarabb a csendet :

«Hej fosztóka, kukoricafosztóka,
Hogy ott voltam, nincsen nyugtom azóta ...»

Nótáznak, tréfálkoznak, nevetgélnek. De egyszerre elhallgatnak, mert valaki mesébe kezdett, a nagy gyerekek lelke egyszeribe megtelik kíváncsisággal.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, ahol a kurtafarkú kis disznó túr, volt egy aranyvár ...

Mindenki a regélőre figyel, kinek az ajkáról, mint a színmez, oly édesen folyik a nagyar népmese. A fiatal leányok dehogy eresztenének el a fülük mellett egy szót is, s úgy sajnálják a szegény királyleányt, akit a vasorrú bába az elátkozott várban tart elzárva! Olyan nagy a figyelem, hogy a mesélő felé fordulnak a gyerekek is, akik a kukoricahegy tetején zsibongtak eddig s valami huncut terven törték a buksi fejüket.

A munka azért egy percre sem szünetel. Csak néhány álomszuszék pislog nagyokat a hosszú mese alatt.

De nem sokáig tart a bóbiskolás, mert csakhamar hangos nevetés ébreszti fel a sorokban szunyókáló öregeket. Egy legény piros csövet talált s azt kívánja most már, hogy a szomszédja, egy bájos barna leány, csókkal váltsa ki a ritka kincset, az pedig nem teszi meg három vármegyéért sem. Van is nagy kacagás a pajtában.

Hát a kukoricahegy tetején ülő gyerekek mit terveznek? Pista, Jóska, meg a kis Andris egyszerre csak eltűnnek a színből és az ól mögé lopódznak, ahová egy nagy sárgatököt rejtettek el. Abba egy budlibicskával szemet, szájat, orrot vágnak, míg a kiürített belsejébe égő gyertyát tesznek. A sárgatök ily módon átváltozik rettenetes halálfejjé, mely száján, orrán lángot fúj. Ijedelem ránézni. A három «cinkos» most elindul, hogy keressenek egy áldozatot. Ott van éppen a szomszédék szöszke Zsuzsikája, aki a kerítésen át néz valamit. A fiúk a mitsem sejtő lányka mögé «somfordálnak» és hirtelen elébe tartják a halálfejet ... No, hiszen van is rémület! Zsuzsika sikoltozva szalad haza, elbújik az ágy alá, talán még most is ott van ...

Észre se veszik, hogy a falióra tizenkettőt üt. Nosza, hamar zsebredugnak egypár ajándék kukoricacsövet és vidáman indulnak hazafelé.

Az egész határ már ködfátyolban úszik. A Hold álmosan pislog le a vidékre. A síri csendet csak néha-néha veri fel egy-egy haragos kutyaugatás.

Két mag.

A jó, fekete földben két mag egymás mellett tanyázott. Sokszor beszélgettek. Egyik napon így szól a nyugtalan mag:

— Sehogyse ízlik ez az élet nekem. Fölfelé törekszem. Nem maradok itten.

Felel a nyugodt mag:

— Sorsommal meg vagyok elégedve. Senki sem bánt. S hiába csalogat a tavasz, nem hajtok a szavára.

A nyugtalan mag mitsem szólt. Nekierőlködött, s verőfényes, enyhe tavaszi napon kibújt a földből. Itt sem maradt sokáig. A magasba nyúlt, megerősödött, s csakhamar virággá nyílt. Mondja:

— Ha hallgattam volna nyugodt társamra, úgy jártam volna, mint ő; szegénynek még sejtelme sincs, milyen szép is ez az élet ...

REJTVÉNY.

Az októberi számban közölt keresztrejtvény helyes megfejtéséért sorsolás útján a következő tanulók részesülnek jutalomban :

1 csomag csokoládét kapnak : *Kosár János*, **Dombóvár**; *Róm. kat. polgári leányiskola Önképzőköre*, **Baja**; *Iványi Pál III. o.*, **Bp., Attila-u.** — **Ifjúsági könyvet kapnak** : *Szigeti Ilona, Weidlich Aliz, Favlovits Ilona*, **Bp., Szt Teréz-int.**; *Tárnok Magdolna*, **Sopron** *(Megv. r.)*; *Beke Pál*, **Kiskúnhalas**; *Szivós Olga*, **Biharnagybajom**; *Bem Margit, Bolla Erzsébet, Szabó Mária, Németh Ilona, Horváth Edit*, **Nagykanizsa**; *Kovács László*, **Gyoma**; *Pokorády Anna*, **Ócsa**; *Vanyek Viktória*, **Kisvárda** *(rk. l.)*; *Stohel György*, **Bp., Attila-u.**; *Polyák Irén, Felek Aranka, Kis Mária*, **Kúnhegyes**; *Cservenák Edit*, **Gödöllő**; *Petró Rozália*, **Tápiógyörgye, Br. Jósika-u. 594**; *Csoma Imre*, **Turkeve**; *Póka Angéla*, **Dunaegyháza**; *Szalay Ferenc*, **Pápa**, *(rk. f.)*; *Kastner Margit*, **Felsőgalla**; *Mészáros Ilona*, **Ócsa**; *Szegedy Ödön*, **Újpest, Rózsa-u. 26.**; *Bugár Gertrud*, **Csillaghegy**; *Frank Terézia*, **Bp., Koronaőr-u.**; *Raskó Klára*, **Szarvas**; *Zikker Gabriella*, **Székesfehérvár**, *(rk. l.)*. — **Ifjú Polgárok Lapja régi évfolyamát kapják** : *Szőke János, Varga József*, **Irsa**; *Apostol Mária, Sebők Ibolya*, **Kunhegyes**; *Radics István*, **Tiszafüred**; *Benedikt Hubert*, **Újpest** *(I. sz.)*, *Turchányi Marianne, Püspökladány*; *Bors Júlia*, **Szekszárd**; *Csörghe Kornélia*, **Berettyóújfalu** *(ref. l.)*; *Surmann Károly*, **Kecskemét**; *Papp Lajos*, **Hódmezővásárhely**; *Köbli Klára*, **Szombathely**; *Kokovay Gyula*, **Siófok**; *Fap Mária, Kádas Mária, Gömöri Mária*, **Nagykáta**; *Toldi József, Győrváry János*, **Sárvár**; *Vásárhelyi József, Pinkóczy Bertalan*, **Mátészalka**; *Kurecskó Pál, Nagy Antal*, **Nagykőrös**; *Marton Erzsébet, Kovács Ilona, Balogh Mária*, **Bp., Szt Teréz-int.**; *Az Orsolya-Rend Polgári Leányiskolája*, **Heves.**

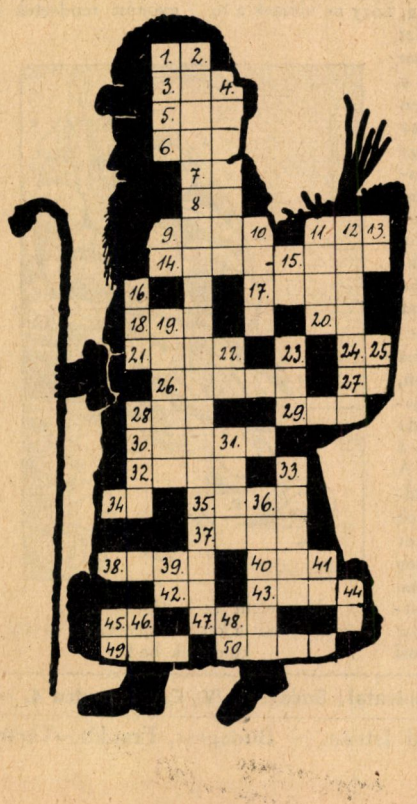

Vízszintes sorok: 1. E nélkül nincs okozat. 3. Sportklub nevének kezdőbetűi. 5. Kereskedők adják-veszik. 6. Visszafelé menő kis állat. 7. Kettősen alkalmazva kis gyermek így hívja a lovat. 8. S. R. 9. Tengeri állat. 11. Nem köt, hanem .... 14. Része Törökországnak. 17. Egy betűpótlással harcban szokott előfordulni. 18. Becéző fiúnév. 20. J. P. 21. Családtag. 24. Ázsiai folyó. 26. Konyhakerti növény. 27. Mássalhangzó fonetikusan. 28. Pestmegyei község. 29. Felkiáltó szó. 30. Világosságot terjeszt. 32. Újévi kívánság rövidítve. 34. Sír. 35. Melegítésnél keletkezik. 37. Savanyú folyadék. 38. Földmíves teszi. 40. Süteménybe használják. 42. Mássalhangzó fon. 43. Jutalomként kapható. 45. Rang. 47. Ezen megy a vonat. 49. Község Zemplén vármegyében. 50. Évszak.

Függőleges sorok. 1. Régi kalifa neve. 2. Kedves mindenkinek. 4. Édesség. 10. Az elem legkisebb része. 11. Gépekhez szükséges. 12. Délafrikai folyó. 13. Egy betűpótlással akaratos. 15. Óhajtó felkiáltás. 16. Verskellék. 19. Afrikai madár. 22. A. T. 23. Régi ürmérték. 25. Mássalhangzó fonetikusan. 28. Kisgyermek becéző neve. 31. Fa. 33. Ázsiai nép. 36. Nem szabad senkinek elveszíteni. 38. Egy betűpótlással folyó. 39. Kereskedelmi kifejezés. 41. K. E. 44. Személyes névmás. 46. Olasz skálahang. 48. Testünkben van.

A megfejtés határideje : november 15.

Jutalmak : Ifjúsági könyvek, Csengervirkák, Ifjú Polgárok Lapja régi évfolyamai és képes levelező-lapok.

SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Szabó László, *Békéscsaba.* Kedves Laci fiam, az első találkozásnak mind a ketten szívből örülhetünk. «A kukoricafosztás» c. leírásod volt a legjobb ajánlólevél számodra. Versedben is találtam értékes gondolatokat, de az elbeszélésed inkább megérdemli a nyomdafestéket. Bizony, Lacikám, mint önképzőköri ifjúsági elnök nagyon sokat tehetsz az Ifjú Polgárok Lapja érdekében. Megírom neked, hogy iskolátokban könnyen akadhatna 100 olyan lelkes fiú, akinek nem volna áldozat havonta 25 fillért kiadni a polgári iskolai tanulók folyóiratáért. Ne felejtsd el, hogy az Ifjú Polgárok Lapja egyedül a ti lapotok! Kíváncsi vagyok, hogy karácsonyra sikerül-e 100 új előfizetőt szerezned? Nem szükséges ám a jelentkezőknek egy egész évre előfizetni, azzal is meg leszek elégedve, ha társaid példányonként vásárolják az Ifjú Polgárok Lapját. **Telek Hajnalka.** Sürgősen írd meg, hogy az elmult iskolai évben hol jártál polgári iskolába? **Vermes Éva.** Szívből kívánom, hogy drága jó anyád minél előbb keresethez jusson. Légy házias, hálás, áldozatos lelkű leánya édesanyádnak. Örülök, hogy a helyesírási versenyünkön díjat nyertél. **Bercely Dezső.** A beküldött versekből nehéz megállapítani, hogy van-e költői hajlamod. Szerintem lelkes, keresetlen hangú leveled sokkal többet ér költeményeidnél. Örülök, hogy a polgári iskola elvégzése után is hű maradtál kedves lapodhoz. **Neumann Nándor,** *Pécs.* Helyesen gondolkozol, akit pusztán a hírnév, a dicsvágy sarkal nemes cselekedetekre, attól önzetlen, áldozatos munkát nem várhat a társadalom. **Járfás Lajos.** Addig nem tudok a kérdésedre feleletet adni, amig meg nem írod, hogy hová jársz polgári iskolába. **Moizes László,** *Pécs.* Szeretettel üdvözöllek! **Mohácsy Annus.** Bizony, én eddig nem ismertelek, kedves Annuskám! Ha megígéred, hogy ezentúl gyakrabban írsz, akkor leközlöm versikéd két első sorát :

«A hónapok elejét alig várom,
Mert akkor jön az én Ifjú Polgárom.»

Nagy Lajos, *Pécel.* Még van nálunk a régi verseidből is. Előfizettél már az Ifjú Polgárok Lapjára? **Fiúk, leányok!** Olvassátok csak, mit ír **Kolláth József** VIII. o. gimnáziumi tanuló az Ifjú Polgárok Lapjáról? *«Én még mindig nem tudok megválni kedves lapomtól. Pedig sokszor mondják gúnyolódva barátaim : Te még mindig gyermeklapot olvasol? Látszik, még gyerek vagy! Hát jó, legyek gyerek! De ha felnőtt leszek, akkor is fogom olvasni, mert ez a lap tisztább, nemesebb, mint az úgynevezett felnőttek lapjai. Nagy kár, hogy a mai legtöbb fiatalember már nem keresi azt, ami a lelkét nemesíti, hanem ész nélkül rohan a bűn, a kárhozat felé. Hála Istennek, mi, akik még kitartunk az Ifjú Polgárok Lapja mellett, még látjuk a helyes utat* stb.

Mi a válaszom erre a lelkes levélre? Csak ennyi : A Kolláth Józsefeké a szebb, a nemesebb magyar jövő! **Himmer Hernádi Ádám,** *Zebegény.* A kért szeptemberi számot elküldtük. **Kovács Anna,** *Szarvas.* Az eddig megjelent számokat elküldtük. Nem állom meg, hogy ne idézzek a te leveledből is egy-két kedves mondatot : *«Azt hiszem, hogy ez a kedves lap tanított meg, hogyan kell szótlanul tűrni, szenvedni és forrón szeretni a hazát.* Áldja meg nemesen érző szívedet az Isten minden jóval, kedves Annuskám! **Kárlinger Bözske,** *Miskolc.* Figyelmes, hálás soraiddal nagy örömet szereztél. **Gömöry Erzsébet,** *Székesfehérvár.* Élvezettel olvastam végig hangulatos, élménydús útleírásodat. **Molnár Sándor,** *Tar.* Hálás soraidért szeretnélek a szívemre ölelni. **Magyar Magdolna.** A revíziós érmeket és okleveleket az iskola címére még szeptember hó folyamán elküldtük. Derekasan dolgoztál! **Preisz Júlia,** *Kisvárda.* Ha jó a keresztrejtvényed, beküldheted. **Balogh Edit,** *Szombathely.* Humoros költeményeden jót kacagtam! **Ruip István,** *Bicske.* A világért sem tiltalak el a versfaragástól! Én még olyan embert nem ismertem, aki diákkorában azt ne hitte volna magáról, hogy ő költőnek született. **Erdős Kató,** *Nagykáta.* A lelkes III. osztályt veled együtt szeretettel üdvözlöm. **Sátán Klára,** *Csongrád.* Büszke vagyok én is jeles bizonyítványodra! Ha kívánjátok, akkor az idén is rendezünk számtan versenyt. Írd meg őszintén, hogy miért járatják iskolátokban olyan kevesen az Ifjú Polgárok Lapját? Légy a segítségünkre, hogy a tehetősebb tanulótársaid valamennyien megvegyék kedves lapodat. **Dénesi László,** *Budapest.* Váli-u. p. i. Keresztrejtvényedben egy-két hibát találtunk. **Gruber Ágnes,** *Szarvas.* Ikertestvérkéidtől is szeretnék már egyszer levelet kapni. **Marton Mária és Márta.** Ti igazán megérdemelnétek egy hosszú levelet a szerkesztő bácsitól. Mária komoly sorainak örültem, de a kis Márta kedves levelének még jobban örültem. Mártuskám, én úgy érzem, hogy mi nagyon jó barátságban leszünk. Csak dolgozz szorgalmasan, akkor rólad sem fog megfeledkezni az Ifjú Polgárok Lapja. **Beke Pál,** *Kiskunhalas.* Isten hozott, nem is hiszed, mennyire örülök férfias ígéretednek! **Juhász Károly,** *Sarkad.* Szorgalmas, derék fiú vagy. Jó igazgatódnak add át szívélyes üdvözletemet! **Nádler Piroska,** *Budapest,* Koronaőr-u. polg. isk. Édes kis leányom. Jó apukád kedves verseiben sok értékes gondolatot találtam. Büszke lehetsz nemesen érző édesapádra! Kérd a jó Istent, hogy minél előbb visszanyerje régi egészségét. **Torma László,** *Nagykőrös.* Máskor a számtan példákat kockás papírra másold le! Mert a külalak is számít ám! **Gerse Kálmán,** *Sárvár.* Szeretnék tőled hosszabb levelet kapni! **Waltner József,** *Nagykőrös.* Hűséges lelkedért áldjon meg az Isten! **Csincsák János,** *Mátészalka.* Csak fényképfelvételekről tudunk jó klisét készíttetni. **Cservenák Edit,** *Gödöllő.* Üzenet helyett leközlöm kedves versikédet.

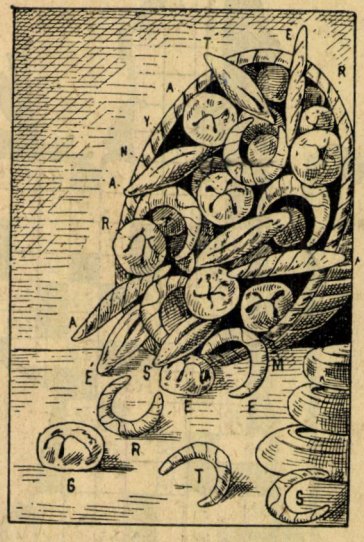

Mit jelent ez a képrejtvény ? A megfejtését a keresztrejtvénnyel együtt küldjétek be !

A haza.

Tudjátok-e, mi a haza?
Valóságos édesanya
Vigyáz minden gyermekére,
Tudja, hogy a saját vére.
Becézgeti, gondol rája,
Legyen néki jó ruhája.
Aki gondos, annak juttat
Földet, rétet, házat újat,
Sokat eltűr, sokat elfed,
Mindenkit egyformán szeret.
S annak, aki hű magzatja,
A sírhelyet is ő adja.
Áldott szívű, nem mostoha,
El ne feledjétek soha!

A Magyar Cserkész-Szövetség hírszolgálata.

Délvidéki Cserkész-múzeum néven az ország első cserkész-múzeuma nyílt meg Bácsalmáson. Az ottani munkásifjú cserkészek hazai és külföldi anyagból a cserkészet történetét és fejlődését bemutató gazdag gyüjteményt létesítettek. A 160 szekrényből álló érdekes múzeumot a nagy múzeumok mintájára meghatározott napokon a nyilvánosság számára is nyitva tartják.

Az amerikai cserkészek Roosevelt elnök fölhívására legutóbb gyüjtést rendeztek az inségesek fölsegítésére. Az Egyesült Államok egész területén megszervezett akció eredményeképen 1.447,322 db ruhaneműt, 30,228 db ágyneműt, 132,389 db háztartási cikket és 206,345 db különféle használati cikket gyüjtöttek össze és osztottak ki a szegények között.

Bombayból három hindu cserkész érkezett Szeged felől Budapestre. Az utat kerékpáron tették meg, s egy évvel ezelőtt, a Jamboree után indultak el világkörüli útra Indiából. Eddig mintegy 1500 kilométert tettek meg, s céljuk az, hogy tíz év alatt körülkerékpározzák a világot. Legközelebbi állomásuk Bécs lesz, s a nyugati országok után Afrikába és Amerikába bicikliznek.

A Magyar Cserkész-Szövetség országos vízicserkész akadály- és portyázóversenyeket rendezett, melyek közül az első az újpesti központi cserkész-vizitelepen, a második pedig Göd község határában került lebonyolításra. A versenyeken 25 cserkészörs indult, összesen 200 résztvevővel.

Az akadályversenyben a fiatalok korosztályában az első három helyezést a piarista gimnázium cserkészcsapata, a negyedik helyezést pedig a kaposvári 653. sz. csapat nyerte. Az öregcserkészek részére rendezett víziakadályversenyekben a kaposvári csapat lett az első, míg a második helyezett a MÁV istvántelki főműhelyének cserkészcsapata lett.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4. — E számunk ára 25 fillér.

Felelős kiadó : Siklaki István. — Budapest, Franklin-Társulat nyomdája : Ábrai V.